

HSL:n opastus terminaaleissa

HSL:n opastus terminaaleissa

HSL Helsingin seudun liikenne
Opastinsilta 6 A
PL 100, 00077 HSL
puhelin (09) 4766 4444
www.hsl.fi

Lisätietoja: Jarno Ekström, 040 1408146
jarno.ekstrom@hsl.fi

Copyright: HSL
Kansikuva: Sito Oy
Taitto: Sito Oy

Esipuhe

HSL:n opastus terminaaleissa -suunnitteluohje on laadittu osaksi HSL Tyyliopasta. Työn tarkoituksena on yhtenäistää opasteiden ja opastuksen suunnittelua HSL-alueen terminaaleissa. Työssä on laadittu opastuksen pääsuuntaviivat antava ohje, jonka avulla yksittäisten kohteiden suunnittelijat pääsevät yhtenäiseen lopputulokseen. Ohjeessa annetaan myös suositukset rakennuttajille hyvistä käytännöistä laadukkaan ja käyttäjäystävällisen lopputuloksen saavuttamiseksi opasteissa.

Ohjeen tekemistä on ohjannut HSL:n palvelumuotoilupäällikkö Jarno Ekström. Lisäksi ohjausryhmään ovat osallistuneet HSL:stä Kari Lehtonen, Jorma Koivurinta, Eeva Jakobson ja Sari Kotikangas. Ohje on laadittu Sito Oy:ssä, jossa työstä on vastannut projektipäällikkö Esa Hartman ja muotoilusta muotoilun tuotepäällikkö Mikko Rikala ja arkkitehti SAFA Sisko Hovila. Opasteiden sisällön graafinen suunnittelu on laadittu Kokoro & Moin toimesta, josta työhön osallistuivat Niklas Ekholm, Minna Malinen sekä Teemu Suviala.

Sisällysluettelo

1	Johdanto.....	7
2	Opasteet ja sijoitusperiaatteet.....	8
2.1	Suuntaopasteet	8
2.2	Laiturinumero-opasteet	10
2.3	HSL pääopaste	12
2.4	Valaistu kolmio-opaste.....	13
2.5	Terminaalin nimikyltti.....	14
2.6	Aikataulukaa pit	15
2.7	Infopyloni	16
2.8	Info- ja aikataulunäytöt	17
3	Opasteiden sisältö ja mitoitus.....	18
3.1	Kirjaimet ja teksti.....	18
3.2	Piktogrammit	20
3.3	Sisällön mitoitus.....	22
	Liitteet	25
	Liite 1. Sijoitusperiaatteet	
	Liite 2. Sjoitusesimerkit	
	Liite 3. Mitoitukset ja pictogrammit	

Kuvaluettelo

Kuva 1. Suuntaopaste..... 8

Kuva 2. Mittakuva kolmirivisestä, kehyksettömästä sisä-suuntaopasteesta 9

Kuva 3. Mittakuva yksirivisestä sisä-suuntaopasteesta 9

Kuva 4. Mittakuva yksirivisestä ulko-suuntaopasteesta 9

Kuva 5. Valaistu laiturinnumero-opaste sisällä..... 10

Kuva 6. Mittakuva sisätilan laiturinnumero-opasteesta 10

Kuva 7. Laiturinnumero linjakilvessä 10

Kuva 8. Esimerkkejä rakenteisiin merkittävistä laiturinnumeroista 11

Kuva 9. HSL pääopaste..... 12

Kuva 10. Mittakuva HSL:n pääopasteista 12

Kuva 11. Valaistu kolmio-opaste 13

Kuva 12. Mittakuva valaistusta kolmio-opasteesta..... 13

Kuva 13. Terminaalin nimikyltti 14

Kuva 14. Aikataulukaappi..... 15

Kuva 15. Aikataulukaaopin dimensiot..... 15

Kuva 16. Infopyloni 16

Kuva 17. Infopylonin esimerkinomaiset dimensiot..... 16

Kuva 18. Esimerkkiteksti Gotham Rounded Medium -fontilla. Ruotsi ja englanti leikkauksella Book. 18

Kuva 19. Esimerkki kaksirivisestä opasteesta..... 18

Kuva 20. Esimerkki kolmirivisestä opasteesta..... 18

Kuva 21. Terminaalin nimikyltin kaksi eri toteutustapaa: yhdellä tai kahdella rivillä 19

Kuva 22. Kaksi eri tapaa asetella piktogrammi 20

Kuva 23. Opasteissa käytettävät piktogrammit..... 21

Kuva 24. Yksirivisen opastetekstin mitoitus..... 22

Kuva 25. Normaalin suuntaopasteen mitoitus 22

Kuva 26. Laiturinnumero-opaste..... 22

Kuva 27. Kolmen tekstirivin asettelu..... 22

Kuva 28. Kohteiden jakajana toimivan valkoisen tilan mitoitus..... 23

1 Johdanto

Joukkoliikenteen käyttäjäkokemuksen parantamiseksi ja matkustajamäärien lisäämiseksi on noussut ajankohtaiseksi tarve yhtenäiselle joukkoliikenteen matkustajaopastukselle. Pitkän tähtäimen tavoitteena on, että liikennevälineestä toiseen vaihtaminen olisi sujuvaa ja selkeää hallintokunnasta ja liikennevälineestä riippumatta.

HSL:lle on suunniteltu visuaalinen ilme, Tyyliopas, jota ylläpidetään virtuaalisen brändikäsikirjan muodossa HSL:n internet-sivuilla. Tämä ohjeistus on otettu huomioon myös opasteiden ulkoasua ja ilmettä suunniteltaessa.

Tässä ohjeessa annetaan pääsuuntaviivat HSL opastukselle, jonka avulla yksittäisten kohteiden suunnittelijat pääsevät yhtenäiseen lopputulokseen. Ohjeessa annetaan myös suositukset rakennuttajille hyvistä käytännöistä laadukkaan ja käyttäjäystävällisen lopputuloksen saavuttamiseksi opasteissa.

Työ kattaa HSL:n opastuksen bussiterminaalialueil-

la. Terminaali- ja laiturialueita on käsitelty toiminnallisuuden kannalta, eikä työ ota kantaa alueiden hallinnolliseen omistukseen.

Terminaali on tässä työssä määritelty linja-autoasemaksi, joka sisältää lähtö- ja päätelaitureita. Pelkästään läpiajavien linjojen pysäkkikokonaisuudet eivät ole terminaaleja. Työssä terminaalit on jaettu kahteen päätyyppiin: sisä- ja ulkoterminalit.

Työssä luotiin lisäksi terminaaleihin opasteperhe, jota voidaan joustavasti soveltaa laajempaan kokonaisuuteen. Ennen ohjeessa kuvattujen opasteiden tilaamista toimittajan tulee tuottaa opasteen prototyyppi, joka katselmoidaan yhdessä HSL:n kanssa. Lopullisen opasteen värit tulee saada vastaamaan HSL:n väriarvoja säätämällä joko kalvotulosteen sävyjä tai valon voimakkuutta .

2 Opasteet ja sijoitusperiaatteet

Staattisilla opasteilla viitoidaan terminaaleissa joukkoliikenteen kannalta keskeisimmät asiat: sisään- ja uloskäynnit, lähtölaiturit, yhteydet muille pysäkeille, joukkoliikennevälineille sekä liityntäpysäköintiin.

Terminaalin käyttäjälle on tarjottava tietoa kaikissa paikoissa, joissa täytyy valita reitti. Periaatteena on saumattomasti jatkuva selkeä opastus määriteltymiin kohteisiin. Esteettömät reitit huomioidaan opastuksessa erikseen aina, kun ne poikkeavat normaaleista reiteistä. Eri opastetyyppien sijoituksesta on annettu tarkemmat ohjeet eri opasteita koskevissa kappaleissa.

Opasteiden sijoitusesimerkkejä erilaisissa terminaaleissa sekä poikkileikkauksissa ja julkisivuissa on esitetty liitteissä 1 ja 2. Pääperiaattena on, että jalankulkualueiden yläpuolelle sijoitettavat suuntaopasteet ripustetaan niin, että niiden alapuolelle jää 2,5 m tilaa. Poikkeustapauksissa opaste voidaan ripustaa alemmaksi, kuitenkin niin, että niiden alapuolelle jää vähintään 2,2 m tilaa. Katualueilla opasteiden ripustuskorkeus määrittyy kadun kunnossapidon tilavaatimusten mukaan. Katujen kunnossapito vaatii tilaa n. 2,7 m.

Staattisten opasteiden lisäksi terminaaleissa käytetään sähköisiä opasteita, joilla esitetään aikatauluihin perustuvan joukkoliikenteen lähtöjä.

Reititys- ja tiedotusjärjestelmiin ei saa yhdistää mainoksia. Julkisen liikenteen palveluja koskevaa yleistä tiedotusta ei pidetä tässä kohdassa tarkoitettuna mainontana.

Opasteiden tulee olla suomen- ja ruotsinkielisiä. Erikoiskohteissa voidaan käyttää myös kolmikielisiä opasteita, jos tämä koetaan kohteessa tarpeelliseksi, esimerkiksi jos kohteessa opastetaan päivittäin merkittäviä määriä ulkomaalaisia matkailijoita.

Staattiset opasteet voidaan jakaa seuraaviin opas-

tetyyppeihin:

1. Suuntaopasteet
2. Laiturinumero-opasteet
3. HSL Pääopaste
4. Valaistu kolmio-opaste
5. Terminaalin nimikyltti
6. Aikataulukaaupit
7. Infopylonit

Info- ja aikataulunäytöt jaetaan seuraaviin opastetyyppeihin:

1. Maksi-näyttö (isot aikataulujen kokoojanäytöt)
2. Medium-näyttö (aikataulujen kokoojanäytöt)
3. Mininäyttö (laiturikohtaiset aikataulunäytöt)
4. Mikronäyttö (ns. patterinäytöt)

2.1 Suuntaopasteet

Kuva 1. Suuntaopaste.

Sijoitus ja käyttötarkoitus

Suuntaopasteita käytetään opastettavan reitin risteyskohdissa sekä reitin varrella vahvennuksina. Suuntaopasteita tulee sijoittaa terminaalialueella noin 50 metrin välein.

Suuntaopasteita on kahta mallia, alumiinikehyksinen ja ns. kehyksetön malli, jossa sisältöosa kiertää läpinäkyvä polykarbonaattilevy. Ensisijaisena mallina käytetään alumiinikehyksistä, kehyksetöntä käytetään jos esim. terminaalirakennuksen arkkitehtuuri vaatii sitä.

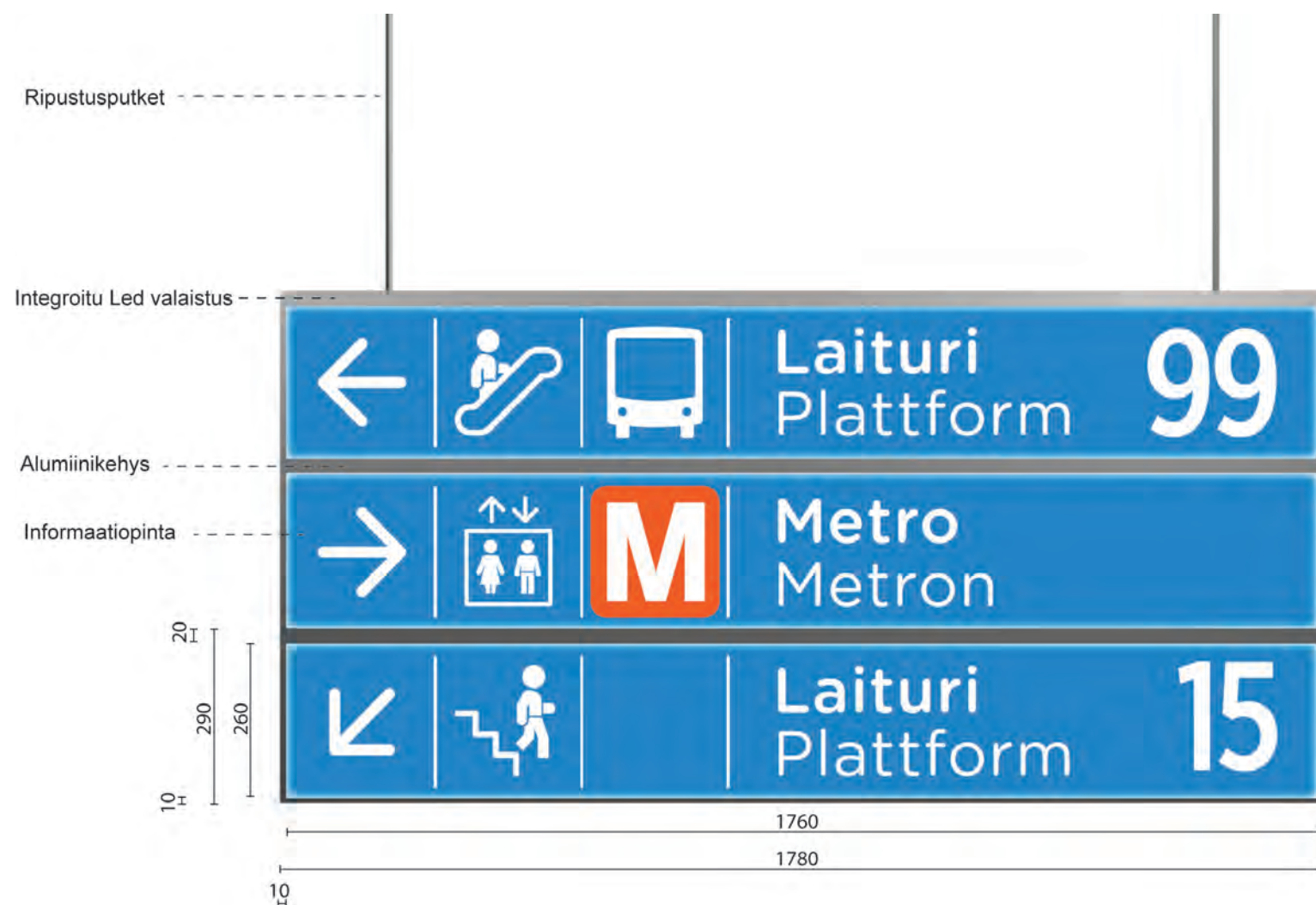
Suuntaopasteet toteutetaan yksi- tai kaksipuoleisina sijoituspaikasta riippuen. Opasteet sijoitetaan tapauskohtaisesti kattoripustuksilla jalankulkuväylän yläpuolelle, pylvääseen tai seinään.

Päällekkäiset suuntaopasteet ovat aina saman levyisiä. Suuntaopasteita käytetään sekä ulko- että sisätiloissa. Sisätilan suuntaopaste on aina valaistu.

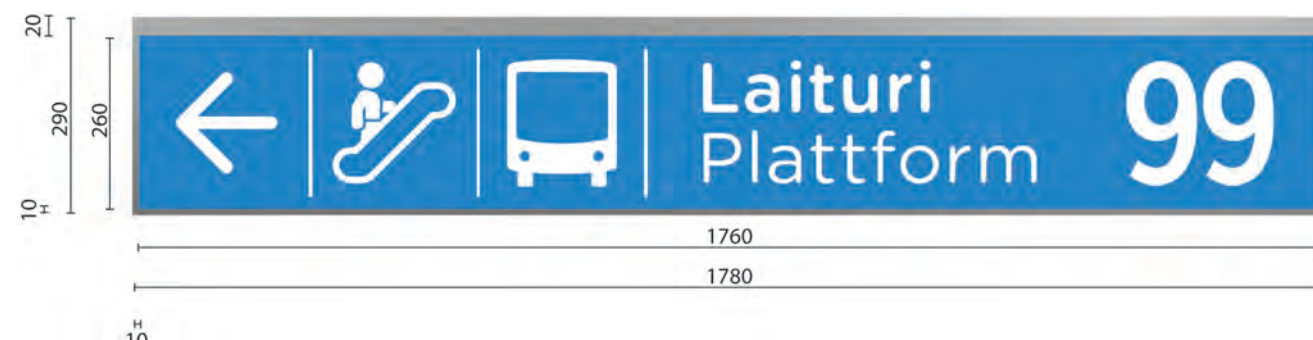
Rakenne

Ulko- suuntaopaste koostuu ohuesta profiilikehyksestä, informaatiopinnasta sekä kiinnikkeistä. Sisäsuuntaopaste koostuu läpinäkyvästä kehyksestä, informaatiopinnasta, valaisinlaitteesta ja kiinnikkeistä. Sisäsuuntaopasteessa on sandwichrakenne ja se on päältä valaistu. Sandwichrakenne koostuu kolmesta akryyli- tai polykarbonaattilevystä joissa keskimmaisessa on valoa heijastava prisma-kenno. Valaistuissa suuntaopasteissa valolähteenä käytetään LED-valoysiköitä tai vastaavia. Valonväri tulee olla 5300 kelviniä. Valaistuksen on oltava tasainen koko opasteen pinnan alueella. Valaistun ulko-suuntaopasteen tulee olla IP53 luokiteltu. Sähkönsyöttö ohjataan ripustusputken sisällä. Suuntaopasteen maksimipaksuus on 30 mm.

Toteutuksessa on huomioitava sääolosuhteiden, ilkvallan, puhdistuksen ja huollon aiheuttamat rasitukset.

Kuva 2. Mittakuva kolmirivisestä, kehyksettömästä sisä-suuntaopasteesta.

Kuva 3. Mittakuva yksirivisestä ulko-suuntaopasteesta.

Materiaalit ja väri

Ulko-suuntaopasteen kehys on joko sinkittyä ja polttomaalattua profiiliterästä tai alumiinia, tai anodisoitua alumiinia. Informaatiopinta on anodisoitu tai maalattu alumiini, paksuus n. 3 mm. Informaatiopinnan pintakäsittely eloksointi, polttomaalaus tai kalvotus. Tekstitys ja symbolit toteutetaan tarratekstinä tai digitaalisena tarratulosteena.

Sisä-suuntaopasteen kehys on läpinäkyvää heijastamatonta akryyliä tai vastaavaa. Sisä-suuntaopasteen informaatiopinta on akryyliä johon tekstitys ja symbolit toteutetaan digitaalisena tarratulosteena. Sisä-suuntaopasteen kattoripustimet ovat polttomaalattua teräs- tai alumiiniputkea tai anodisoitua alumiiniputkea. Sisältöosan taustaväri on RAL 5015, Himmelblau ja suuntaopasteiden metallien väri on RAL 7016, Anthracite grey.

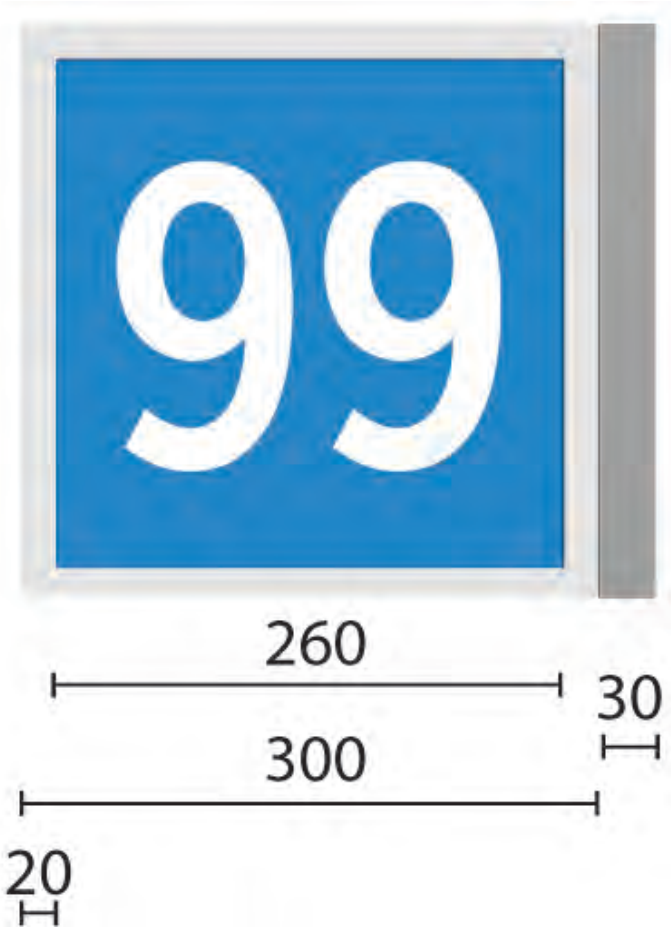
Koko

Ulko-suuntaopasteiden koko määräytyy siinä esitetävän sisällön määrän mukaan. Yllä on esitetty kolme tyypillisintä mallia mittoineen.

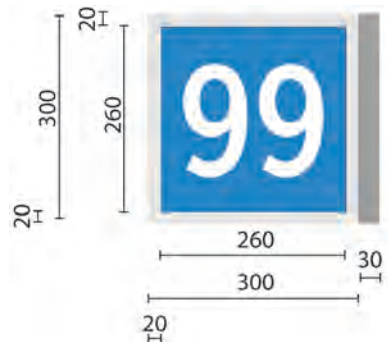
Asennus

Opasteet asennetaan tapauskohtaisesti kattoripustuksilla jalankulkuväylän yläpuolelle, pylvääseen tai seinään.

2.2 Laiturinumero-opasteet

Kuva 4. Valaistu laiturinumero-opaste sisällä.

Kuva 5. Mittakuva sisätilan laiturinumero-opasteesta.

Sijoitus ja käyttötarkoitus

Laiturinumero-opasteella merkitään laiturialueiden sijoitukset terminaalin sisällä ja ulkona pysäkkikatosten linjaliuskojen yläpuolella. Opasteet sijoitetaan laiturin lähestymissuunnan suhteen suorassa kulmassa, jotta havaittavuus laiturialueella olisi mahdollisimman hyvä. Opasteiden tulee olla kaksipuoleisia.

Ulkotermiinaaleissa laitureiden merkitseminen laiturinumeroilla erottaa lähtölaiturit selkeästi lähistöllä mahdollisesti olevista ohiajavien linjojen pysäkeistä.

Rakenne

Pysäkin linjakilpeen integroitu laiturinumero-opaste koostuu ohuesta profiilikehyksestä, informaatiopinnasta sekä kiinnikkeistä. Valaistu laiturinumero-opaste koostuu läpinäkyvästä kehyksestä, informaatiopinnasta, valaisinlaitteesta ja kiinnikkeistä.

Valaistu laiturinumero-opaste on sandwichrakenne ja se on sivulta valaistu. Sandwich rakenne koostuu kolmesta akryyl- tai polykarbonaattilevystä joissa keskimmaisessä on valoa heijastava prismakenno. Valaistuissa laiturinumero-opasteissa valolähteenä käytetään LED valoyksiköitä tai vastaavia. Valonväri tulee olla 5300 kelviniä. Valaistuksen on oltava tasainen koko opasteen pinnan alueella. Sähkönsyöttö ohjataan ripustusputken sisällä. Valaistu laiturinumero-opaste tulee olla IP53 luokiteltu. Valaistun laiturinumero-opasteen maksimipaksuus on 30 mm.

Toteutuksessa on huomioitava sääolosuhteiden, il-kivallan, puhdistuksen ja huollon aiheuttamat rasitukset.

Materiaalit ja väri

Laiturinumero-opasteen kehys on joko sinkittyä ja polttomaalattua profiiliterästä tai alumiinia, tai anodisoitua alumiinia. Informaatiopinta on anodisoitu tai maalattu alumiini, paksuus n. 3 mm. Informaatiopinnan pintakäsittely eloksointi, polttomaalaus tai kalvotus. Tekstitys ja symbolit toteutetaan tarratekstinä tai digitaalisena tarratulosteena.

Valaistun laiturinumero-opasteen kehys on läpinäkyvää heijastamatonta akryyliä tai vastaavaa. Informaatiopinta on akryyliä johon tekstitys ja symbolit toteutetaan digitaalisena tarratulosteena. Valaistun laiturinumero-opasteen kiinnikeosat ovat polttomaalattua terästä, alumiinia tai anodisoitua alumiinia. Sisältöosan taustaväri on RAL 5015, Himmellau ja suuntaopasteiden metallien väri on RAL 7016, Anthracite grey.

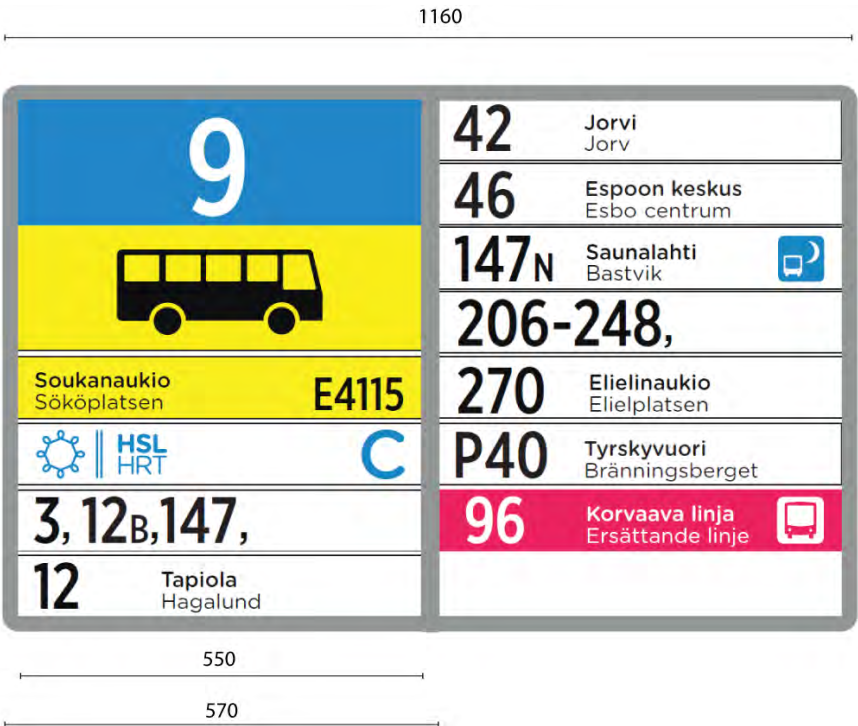
Koko

Valaistun laiturinumero-opasteen koko on 30 x 250 x 310 mm.

Asennus

Pysäkin linjakilpeen integroitu laiturinumero-opaste kiinnitetään linjaliuskojen kehyksen sisään. Se on kahden linjaliuskan korkuinen.

Valaistu laiturinumero-opaste kiinnitetään seinäpintaan sivustaan.

Kuva 6. Laiturinumero linjakilvessä.

Muut merkintätavat

Opastinlaitteiden lisäksi laiturinumeroiden näkyvyyttä voidaan vahvistaa lisäämällä laiturialueen numerointia terminaalien rakenteisiin, kadun pintaan tai pysäkkikatokseen. Numeroiden merkitsemiseen käytetään kirjasintyyppiä Gotham XNarrow leikkauksella Bold, lukuunottamatta katumaalauksia. Kirjainten värin tulee olla valkoinen (Avery 8000, White).

Maalattaessa pysäkinumeroita katuun noudatetaan Tiehallinnon ohjeesta ”Tiemerkinnot, luonnos 23.03.2004” kohtaa ”6B-3 Tunnukset”, jonka mukaan katuun maalattavan numeron korkeus on 1,6 m ja leveys 30–50 cm kirjaimesta riippuen. Pysäkinumero maalataan aina pysäkkiruudun merkinnän sisälle. Katuun maalattujen pysäkinumeroiden käyttöä on vältettävä, mikäli terminaalialueella tai sen välittömässä läheisyydessä kulkee yleistä liikennettä. Tällöin on vaarana, että katumerkintöjä tulkitaan virheellisesti nopeusrajoituksiksi.

Pysäkkikatoksissa laiturinumero voidaan merkitä teippauksella pysäkkikatoksen lasiin. Laiturinumeroteippaus tulee sijoittaa ensisijaisesti aikataulukeyhksen taustalle. Laiturinumeroteippausta ei tule koskaan sijoittaa pysäkkikatoksen päätylasiin. Numeron korkeuden tulee olla n. 60 cm. Numeron taustan tulee olla läpinäkymätön harmaa (Tikkurila Symphony Y500 C/1, K 40%).

Terminaalialueella laiturinumeroita voidaan merkitä teippauksilla tai maalauksilla. Jos numeron näkyvyyden takaamiseksi tarvitaan taustaväriä, käytetään pääosin harmaata (Tikkurila Symphony Y500 C/1, K 40%) tai sinistä (RAL 5015, Himmelblau). Merkintöjen koot ja sijoitukset suunnitellaan kohdekohtaisesti terminaalien arkkitehtuuriin ja värimaailmaan sopivaksi.

Kuva 7. Esimerkkejä rakenteisiin merkittävistä laiturinumeroista.

2.3 HSL pääopaste

Sijoitus ja käyttötarkoitus

Terminaalirakennuksen kaikki pääsisäänkäynnit merkitään valaistuilla HSL pääopasteella, joihin on listattu terminaalista lähtevät joukkoliikennemuodot. Linja-autoliikenteestä lähi- ja kaukoliikenne sekä yölinjat eritellään toisistaan piktogrammeihin. HSL pääopaste voidaan ripustaa katosta, asentaa seinäkiinnitteisesti tai kiinnittää tolpan päähän. HSL pääopaste on poikkileikkaukseltaan kolmio.

Rakenne

HSL pääopaste koostuu yläosan ohuesta profiilikehyksestä, informaatiopinnoista sekä kiinnikkeistä. Valaistuissa HSL pääopasteissa valolähteenä käytetään LED valoyksiköitä tai PL lamppuja. Valonväri tulee olla 5300 kelviniä. Valaistuksen on oltava tasainen koko opasteen pinnan alueella. Sähkönäyttö ohjataan ripustusputken sisällä. Valaistu HSL pääopaste tulee olla IP53 luokiteltu.

Toteutuksessa on huomioitava sääolosuhteiden, il-kivallan, puhdistuksen ja huollon aiheuttamat raskutukset.

Materiaalit ja väri

HSL pääopasteen yläosan kehys on joko sinkittyä ja polttomaalattua profiiliterästä tai alumiinia, tai anodisoitua alumiinia. HSL pääopasteen informaatiopinta on akryyli- tai polykarbonaattilevyä johon tekstitys ja symbolit toteutetaan digitaalisena tarratulosteena. HSL pääopasteen kattoripustimet, seinäkiinnikkeet tai maahan perustettu tolppa ovat polttomaalattua teräs- tai alumiiniputkea tai anodisoitua alumiiniputkea.

Sisältöosan taustaväri on RAL 5015, Himmelblau ja suuntaopasteiden metallien väri on RAL 7016, Anthracite grey.

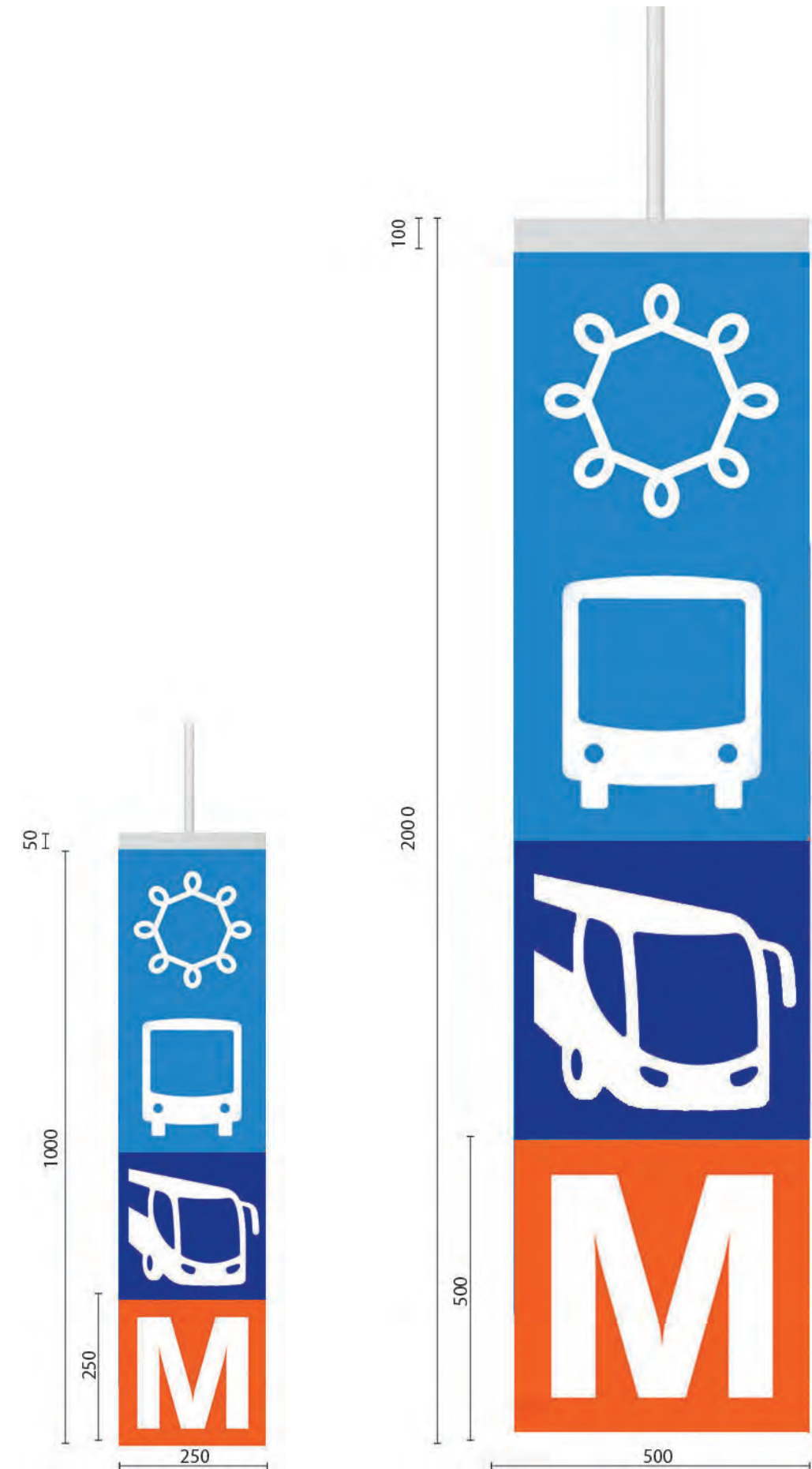
Kuva 8. HSL pääopaste.

Koko

HSL pääopasteen mitat ovat 250 x 250 x 1050 mm ja 500 x 500 x 2010 mm.

Asennus

HSL pääopaste voidaan ripustaa katosta, asentaa seinäkiinnitteisesti tai kiinnittää tolpan päähän.

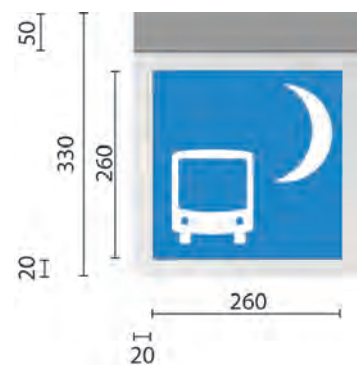

Kuva 9. Mittakuva HSL:n pääopasteista.

2.4 Valaistu kolmio-opaste

Kuva 10. Valaistu kolmio-opaste.

Kuva 11. Mittakuva valaistusta kolmio-opasteesta.

Sijoitus ja käyttötarkoitus

Valaistu kolmio-opaste voidaan sijoittaa sisään tai ulos. Sen tyypillinen sijoituspaikka on rakennuksen tai seinäpinnan kulma. Valaistun kolmio-opasteen poikkileikkaus on kolmio. Valaistulla kolmio-opasteella merkitään yksittäinen informaatio, esim. yöbussi tai infopiste. Kolmio-opaste asennetaan seinäpintaa yläosan kehyksestään.

Rakenne

Valaistu kolmio-opaste koostuu yläosan ohuesta profiilikehyksestä, informaatiopinnoista sekä kiinnikkeistä.

Valaistuissa kolmio-opasteissa valolähteenä käytetään LED valoyksiköitä, PL lamppuja tai vastaavia. Valonväri tulee olla 5300 kelviniä. Valaistuksen on oltava tasainen koko opasteen pinnan aluella. Sähkönsyöttö ohjataan ripustusputken sisällä. Valaistu HSL pääopaste tulee olla IP53 luokiteltu.

Toteutuksessa on huomioitava sääolosuhteiden, il-kivallan, puhdistuksen ja huollon aiheuttamat rasitukset.

Materiaalit ja väri

Valaistun kolmio-opasteen yläosan kehys on joko sinkittyä ja polttomaalattua profiiliterästä tai alumiinia, tai anodisoitua alumiinia. Valaistun kolmio-opasteen informaatiopinta on akryyli- tai polykarbonaattilevyä johon tekstitys ja symbolit toteutetaan digitaalisena tarratulosteena.

Sisältöosan taustaväri on RAL 5015, Himmelblau ja yläosan kehyksen metallien väri on RAL 7016, Anthracite grey.

Koko

Valaistun kolmio-opasteen mitat ovat 250 x 250 x 340 mm.

Asennus

Valaistu kolmio-opaste asennetaan yläosan kehyksestään seinäpintaan.

2.5 Terminaalin nimikyltti

Kuva 12. Terminaalin nimikyltti.

Sijoitus ja käyttötarkoitus

Terminaalin sisäänkäynneille sijoitetaan terminaalin nimikyltit, joissa on ilmoitettu aseman nimi. Terminaalin nimikyltti ripustetaan terminaalirakennuksen sisäänkäyntien yläpuolelle. Ulkoterminaaleissa sisäänkäynnillä tarkoitetaan tässä esimerkiksi pääkulkureitillä olevaa ali- tai ylikulkutunnelin alkupäättä. Terminaalin nimikyltti voi olla valaistu tai valaismaton.

Rakenne

Terminaalin nimikyltti koostuu ohuesta profiilikehyksestä, informaatiopinnasta sekä kiinnikkeistä. Terminaalin nimikyltin maksimipaksuus on 30 mm.

Toteutuksessa on huomioitava sääolosuhteiden, il-kivallan, puhdistuksen ja huollon aiheuttamat rasitukset.

Materiaalit ja väri

Terminaalin nimikyltin kehys on joko sinkittyä ja polttomaalattua profiiliterästä tai alumiinia, tai anodisoitua alumiinia. Informaatiopinta on anodisoitu tai maalattu alumiini, paksuus n. 3 mm. Informaatiopinnan pintakäsittely eloksointi, polttomaalaus tai kalvotus. Tekstitys ja symbolit toteutetaan tarratekstinä tai digitaalisena tarratulosteena. Terminaalin nimikyltin kattoripustimet ovat polttomaalattua teräs- tai alumiiniputkea tai anodisoitua alumiiniputkea.

Valaistuissa terminaalin nimikyltissä valolähteenä käytetään LED valoyksiköitä, PL lamppuja tai vastaavia. Valonväri tulee olla 5300 kelviniä. Valaistuksen on oltava tasainen koko opasteen pinnan alueella. Ripustettavassa mallissa sähkönsyöttö ohjataan ripustusputken sisällä. Valaistu opaste tulee olla IP53 luokiteltu.

Sisältöosan taustaväri on RAL 5015, Himmelblau ja suuntaopasteiden metallien väri on RAL 7016, Anthracite grey.

Koko

Terminaalin nimikyltin leveys on riippuvainen opastettavan kohteen nimestä. Opastinlaitteen korkeus yksirivisenä on 270 mm, paksuus 30 mm.

Asennus

Terminaalin nimikyltti kiinnitetään seinäpintaa tai ripustetaan katosta.

2.6 Aikataulukaapit

Kuva 13. Aikataulukaappi.

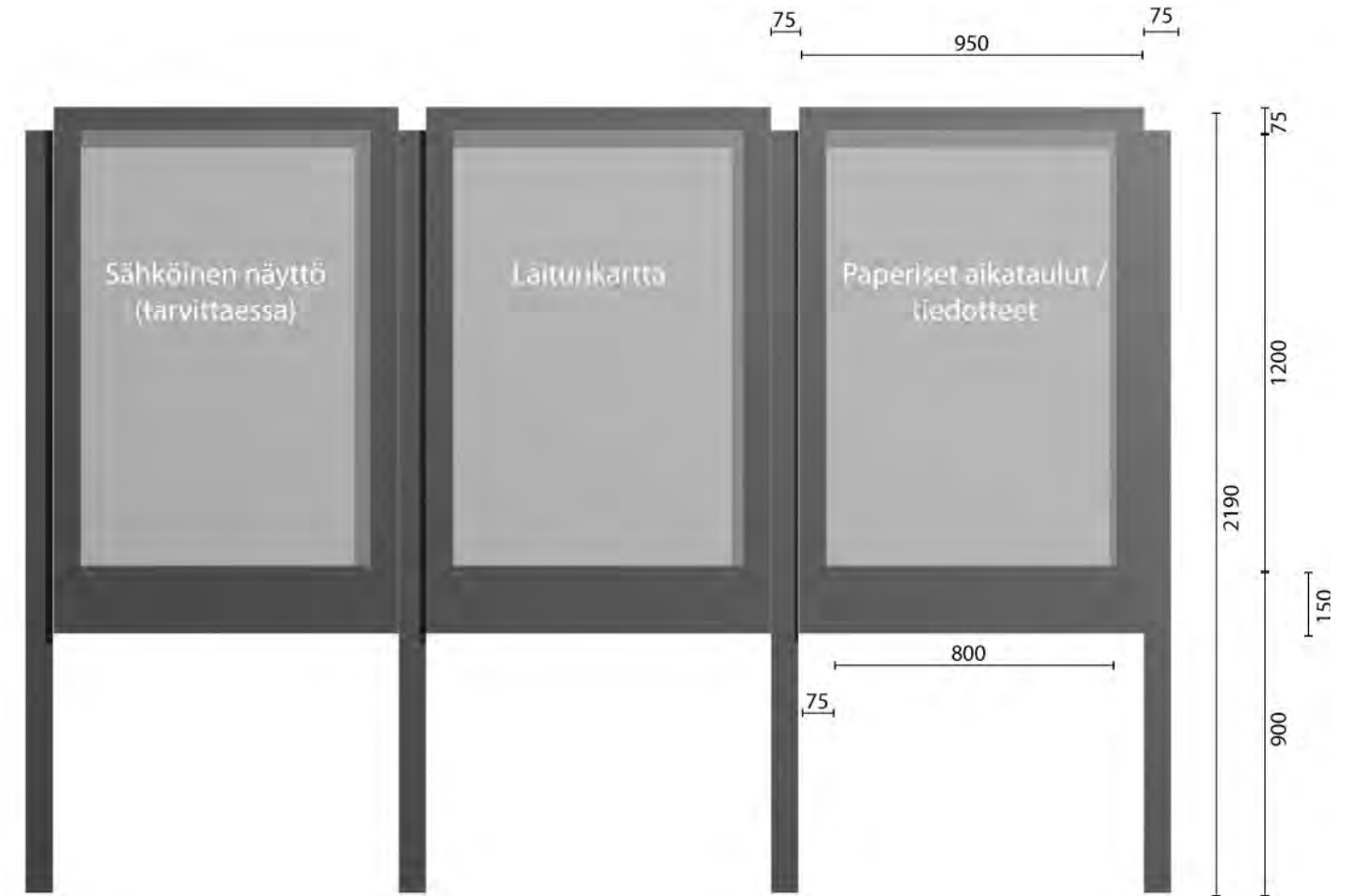
Sijoitus ja käyttötarkoitus

Aikataulukaapeissa esitetään HSL:n joukkoliikenneinformaatiota (aikataulukoosteet, terminaalialueen kartat, joukkoliikenteen markkinointi) paperitulosteina. Aikataulukaappeja pyritään sijoittamaan sisäänkäyntien tai aikataulunäyttöjen läheisyyteen. Sijoituksen tavoitteena on myös hyvä näkyvyys terminaalien käyttäjille. Aikataulukaappeihin tai niiden yhteyteen tulee sijoittaa terminaalikartta.

Aikataulukaappien infotaulujen keskinäinen järjestys vasemmalta oikealle on optimitilanteessa seuraava:

1. (Sähköinen aikataulunäyttö)
2. Terminaalikartta
3. Terminaalin aikataulut
4. Muu informaatio (hinnat, linjakartat, poikkeustiedotteet, jne.)

Sähköinen aikataulunäyttö sijoitetaan muiden aikataulukaappien yhteyteen vain kohteissa, joissa se koetaan tarpeelliseksi (esim. laiturialueen alkuun).

Kuva 14. Aikataulukaapin dimensiot.

Rakenne, materiaalit ja väri

Aikataulukaappi koostuu sähköisestä näytöstä, terminaalilaiturikarttataulusta sekä julistekehyksestä ja jaloista. Näytön ja julistekehysten sisältöosa ovat samankokoiset, ja se tulee mitoittaa siten että siihen mahtuu HSL julisteet jotka ovat 800 x 1200 kokoisia. Aikataulukaapin kehykset ja jalat ovat sinkittyä ja maalattua terästä. Läpinäkyväpinta on lasia tai polykarbonaattilevyä. Aikataulukaapin väriksi suositellaan harmaata, RAL 7016. Aikataulukaapin väri voidaan vaihtaa siten, että se soveltuu kyseessä olevan terminaalirakennuksen arkkitehtuuriin. Huomiovärejä ja räikeitä värejä tulee kuitenkin välttää.

Paperisten julisteiden aikataulukaapin lukitus tehdään HSL lasikatosten lukitusmekanismilla. Julisteiden kiinnitys toteutetaan puristuskiinnityksin.

Koko

Aikataulukaapin päämitat ovat 150 x 950 x 2190.

2.7 Infopyloni

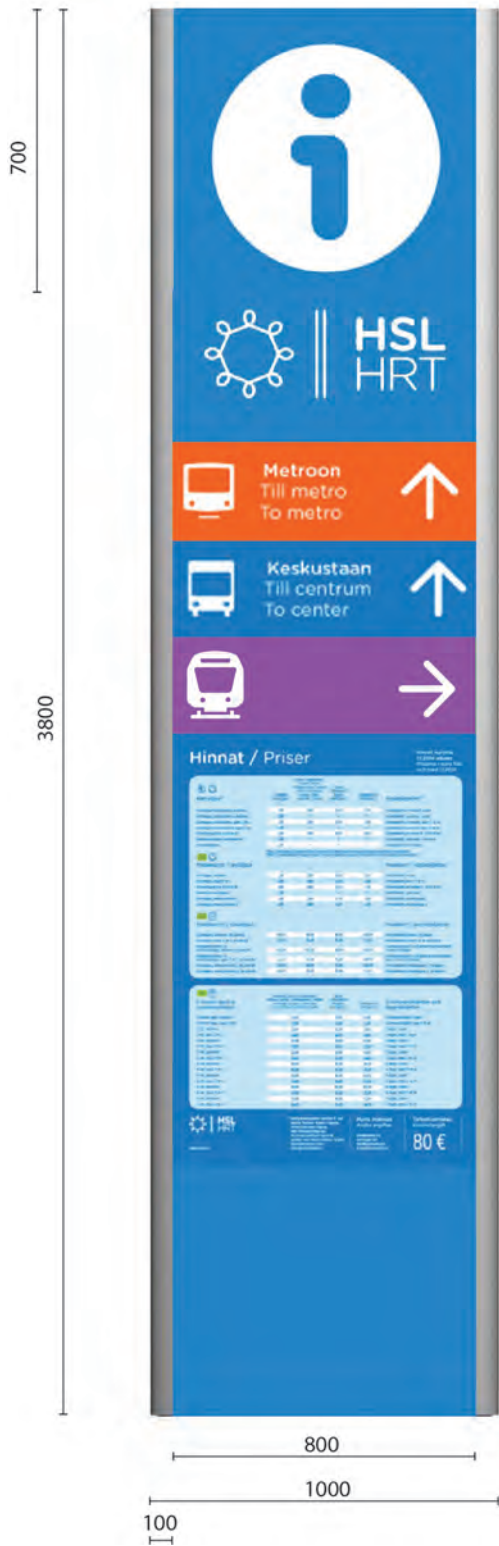

Kuva 15. Infopyloni.

Sijoitus ja käyttötarkoitus

Infopyloneita käytetään keskeisillä paikoissa olevissa kohteissa, joissa koetaan erityistä tarvetta opastaa näkyvästi ja kootusti yhdestä paikasta. Pyloni sijoitetaan jalankulun reittien solmupisteeseen. Helsingin ydinkeskustan alueella infopyloneiden ilmeen ja ulkoasun tulee olla yhtenäisiä ydinkeskustan kokonaisvaltaisen kävelyopastuksen kanssa.

Pylonissa opastetaan terminaalin läheisille muille joukkoliikenteen kohteille. Alaosaan sijoitetaan terminaalikarttoja ja linjakarttoja. Karttojen paikalle on myös mahdollista integroida esim. kosketusnäytöllisiä infonäyttöjä.

Kuva 16. Infopylonin esimerkinomaiset dimensiot.

2.8 Info- ja aikataulunäytöt

Sijoitus ja käyttötarkoitus

Info- ja aikataulunäytöillä esitetään terminaaleissa vaihtuvaa aikataulutietoa koko terminaalin, laituri-alueen tai yksittäisen laiturin linjoista. Aikataulutietojen lisäksi opasteissa voidaan tarvittaessa esittää poikkeustilanneinformaatiota. Näytöt jaetaan neljään ryhmään sisällön ja koon puolesta:

5. Maksi-näyttö (isot aikataulujen kokoojanäytöt)
6. Medium näyttö (aikataulujen kokoojanäytöt)
7. Mininäyttö (laiturikohtaiset aikataulunäytöt)
8. Mikronäyttö (ns. patterinäytöt)

Maksi-näyttöjä pyritään sijoittamaan 1–2 kpl terminaaleihin mahdollisimman näkyvälle paikalle noin 5 metrin korkeuteen seinäpintaan. Parhaita sijoituspaikkoja ovat pääsisäänkäyntien läheisyydet tai isojen odotusalueiden yhteydessä. Näytössä esitetään terminaalin kaikkien lähtöjen ja ohittavien linjojen aikataulut luettelona.

Medium näyttöjä sijoitetaan terminaalialueille tasaisesti selkeiden odotusalueiden, terminaaliin johtavien reittien yläpuolelle sekä liityntäpysäköintipaikkojen yhteyteen noin 3 metrin korkeuteen. Näyttöjä voidaan terminaalin tilasta riippuen ryhmitellä yhteen pidempien aikataululuetteloiden näyttämiseksi. Näytöissä esitetään terminaalin noin 20 seuraavan lähdön ja ohittavan linjan luettelo. Kokoojanäyttöjä voidaan käyttää sisäterminaalien uloskäyntien yhteydessä esittämään läheisten pysäkkien ohittavien linjojen aikatauluja.

Mininäyttöjä sijoitetaan laituri-alueen välittömään läheisyyteen noin 2 metrin korkeuteen. Näytössä esitetään laiturin seuraavat 201503 lähtöä.

Mikronäytöillä esitetään pysäkkikohtaisia aikatauluja erityislinjoille (esim. palvelulinjat) ulkotermiinaaleissa. Näyttölaite kiinnitetään pysäkkitolppiin. Eri-tyislinjoilla käytettävien kirjaintunnusten merkitys selitetään pysäkkiluiskassa.

Kehyksen värit

Jos info- ja aikataulunäytölle tulee erillinen kehys, sen tulee olla sinkittyä ja maalattua terästä. Info- ja aikataulunäytön kehyksen väriksi suositellaan harmaata, RAL 7016. Info- ja aikataulunäytön kehyksen väri voidaan tapauskohtaisesti vaihtaa siten, että se soveltuu kyseessä olevan terminaalirakennuksen arkkitehtuuriin. Huomiovärejä ja räikeitä värejä tulee välttää.

3 Opasteiden sisältö ja mitoitus

3.1 Kirjaimet ja teksti

Terminaalien opasteissa käytettävän sinisen sävy on Avery 869, Himmelblau, RAL 5015, Pantone 3005. Fontit on määritelty luvussa 3.1, piktogrammit luvussa 3.2.

Opasteissa käytettävä fontti on Gotham Rounded Medium valkoisella värityksellä (Avery 8000, White).

Opasteissa on käytettävissä seuraavat kielivaihtoehdot:

- 1. Suomi ja ruotsi
- 2. Suomi, ruotsi ja englanti
- 3. Suomi tai ruotsi

Yksikielisiä opasteita käytetään ainoastaan kohteista, joille ei ole vakiintunutta nimitystä sekä suomeksi että ruotsiksi. Englanti voidaan lisätä opasteisiin kolmanneksi kieleksi, jos opastettava kohde tulee esittää yksiselitteisesti ulkomaalaisille käyttäjille.

Opasteissa tulee käyttää seuraavia kirjasinkokoja, -välistyksiä ja -leikkauksia:

- 1. Opasteessa on kaksi riviä tekstiä kahdella kielellä, tekstin korkeus on 74 mm. Kirjainten välistykseen tulee käyttää arvoa +25. Suomenkielisessä tekstissä käytetään leikkausta ”medium” ja ruotsinkielisessä leikkausta ”book”.
- 2. Opasteessa on kolme riviä tekstiä kolmella kielellä, tekstin korkeus on 50 mm. Kirjainten välistykseen tulee käyttää arvoa +25. Suomenkielisessä tekstissä käytetään leikkausta ”medium” ja ruotsin- sekä englanninkielisessä leikkausta ”book”.

Laiturinumero tekstin korkeus on 180 mm. Numeroiden välistykseen tulee käyttää arvoa -40.

Kuva 17. Esimerkkiteksti Gotham Rounded Medium -fontilla. Ruotsi ja englanti leikkauksella Book.

Normaali opasteen pituus 7 x piktogrammin leveys + 10 mm marginaalit ja välit = 1760 mm

Kuva 18. Esimerkki kaksirivisestä opasteesta.

Kuva 19. Esimerkki kolmirivisestä opasteesta.

Terminaalin nimikyltit mitoitetaan aina 140 mm tekstikorkeudella. Kaksikielisissä kohteissa käytetään kahta erillistä opastetta tai yhdistetään opas-tekyltit.

Helsinki Helsingfors

Helsinki
Helsingfors

80 mm

Kuva 20. Terminaalin nimikyltin kaksi eri toteutustapaa: yhdellä tai kahdella rivillä.

3.2 Piktogrammit

Opasteiden pictogrammeina käytetään viereisellä sivulla esitettyä pictogrammikokoelmaa. Tarvittaessa voidaan käyttää muitakin pictogrammeja, jos ne koetaan tarpeelliseksi terminaalien opastuksen kannalta. Uudet pictogrammit tulee aina hyväksyttää HSL:llä ennen niiden käyttöönottoa. Pictogrammien tulee lisäksi täyttää ISO 7001:2007 eurooppalaisen standardin määritykset.

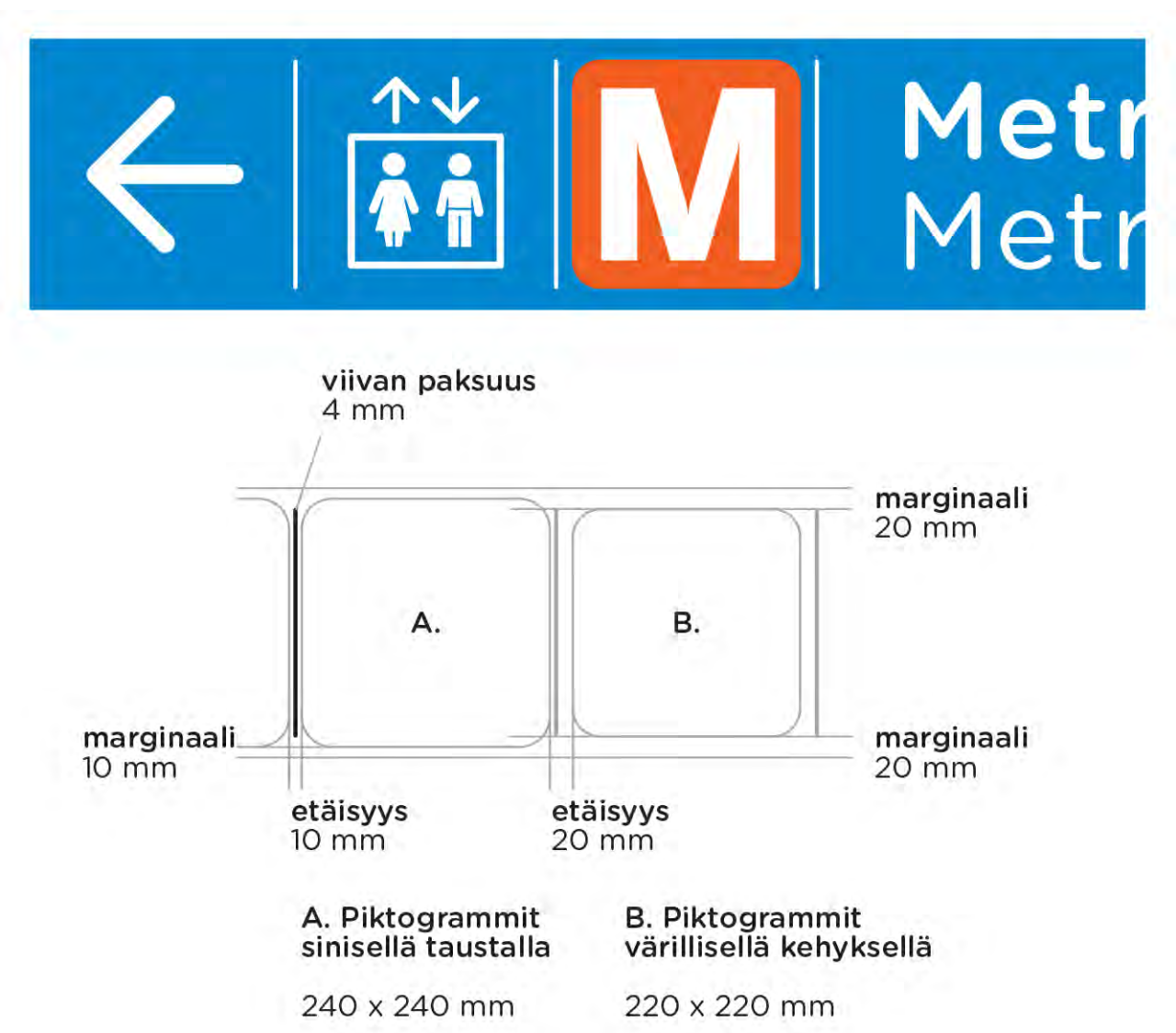
Sinitaustaisten pictogrammien koko on kaikissa suuntaopasteissa 240 x 240 mm. Muiden kuin sinitaustaisten pictogrammien koko on 220 x 220 mm. Isoissa HSL pääopasteissa pictogrammin koko on poikkeuksellisesti 500 x 500 mm sekä kolmio-opasteissa 250 x 250 mm.

Poikkeustapauksissa pictogrammeista voidaan käyttää pienempiä versioita, joiden koko on 75 x 75 mm. Pienikokoisia pictogrammeja tulee käyttää vain jos täysikokoista opastetta ei voida sijoittaa tarvittavaan kohtaan terminaalissa (ahdas tila, useita opastettavia kohteita, jne.). Pienten pictogrammien asettelussa jätetään pictogrammien väliin 25 mm tyhjää tilaa kullekin puolelle.

Pictogrammit sijoitetaan seuraavaan järjestykseen, kuitenkin niin että lopputuloksesta tulee mahdollisimman looginen:

1. Suuntanuoli Huom. eteenpäin opastettaessa käytetään ylöspäin osoittavaa nuolta.
2. Millä opastettavaan kohteeseen pääsee (hissi, liukuporras, porras, jne)
3. Mitä kohteesta löytyy (metro, bussi, yöbussi)
4. Muut suunnasta löytyvät palvelut ja kohteet (liikentäpysäköinti, taksi)

HSL:n pictogrammikokoelma on esitetty sivulla 21 sekä liitteessä 3. Pictogrammit löytyvät myös sähköisestä tyylioppaasta (www.hsl.fi/tyyliopas).

Kuva 21. Kaksi eri tapaa asetella pictogrammi

Nuolet

1. Kulmanuoli ylös vasemmalle
2. Kulmanuoli ylös oikealle
3. Nuoli alas
4. Nuoli oikealle
5. Nuoli vasemmalle
6. Nuoli ylös tai eteenpäin
7. Vinonuoli alas oikealle
8. Vinonuoli alas vasemmalle
9. Vinonuoli ylös oikealle tai eteenpäin ja oikealle
10. Vinonuoli ylös vasemmalle tai eteenpäin vasemmalle

Yleiset

11. Häätulöskäynti
12. Hissi
13. Infopiste
14. Turisti-info
15. Esteetön pääsy
16. Portaat alas
17. Portaat ylös
18. Liukuportaat alas
19. Liukuportaat ylös
20. Miesten WC
21. Naisten WC
22. Invalidi WC
23. Naisten ja miesten WC
24. Odotustila
25. Parkkipaikka katoksella
26. Pyöräparkki katoksella
27. HSL liityntäpysäköinti
28. HSL lippuautomaatti
29. Taxi

Liikennevälineet

30. Bussi
31. Runkolinjabussi
32. Yöbussi
33. Lentokenttäbussi
34. Kutsuplus
35. Lähibussi
36. Metro
37. Lähijuna
38. Lentokenttäjuna
39. Raitiovaunu
40. Lautta
41. Kaukobussi
42. Kaukojuna

3.3 Sisällön mitoitus

Opaste aloitetaan aina piktogrammilla, useimmiten suuntanuolella. Piktogrammeja käytetään korkeintaan kolmea peräkkäin. Kohteen nimi sijoitetaan piktogrammien jälkeen. Piktogrammin ja kohdenimen väliin jätetään 80 mm tyhjää tilaa. Kohdenimien jälkeen tilaa tulee jättää vähintään 120 mm. Opasteiden tarkat mitoitukset on esitetty myös liitteessä 3.

Normaalin suuntaopasteen mitoitus on esitetty kuvassa 25.

Kolmirivisen tekstin mitoituksessa jätetään rivien väliin 20 mm välistys, muuten opasteen mitoitus noudattaa ohessa esitettyjä normaalin suuntaopasteen ohjeita.

Suuntaopasteessa laiturinumerot tasataan oikealle. Laiturinumero-opasteessa numero keskitetään neliöön.

Kuva 23. Yksirivisen opastetekstin mitoitus.

Kuva 25. Laiturinumero-opaste.

Kuva 24. Normaalin suuntaopasteen mitoitus.

Kuva 26. Kolmen tekstirivin asettelu.

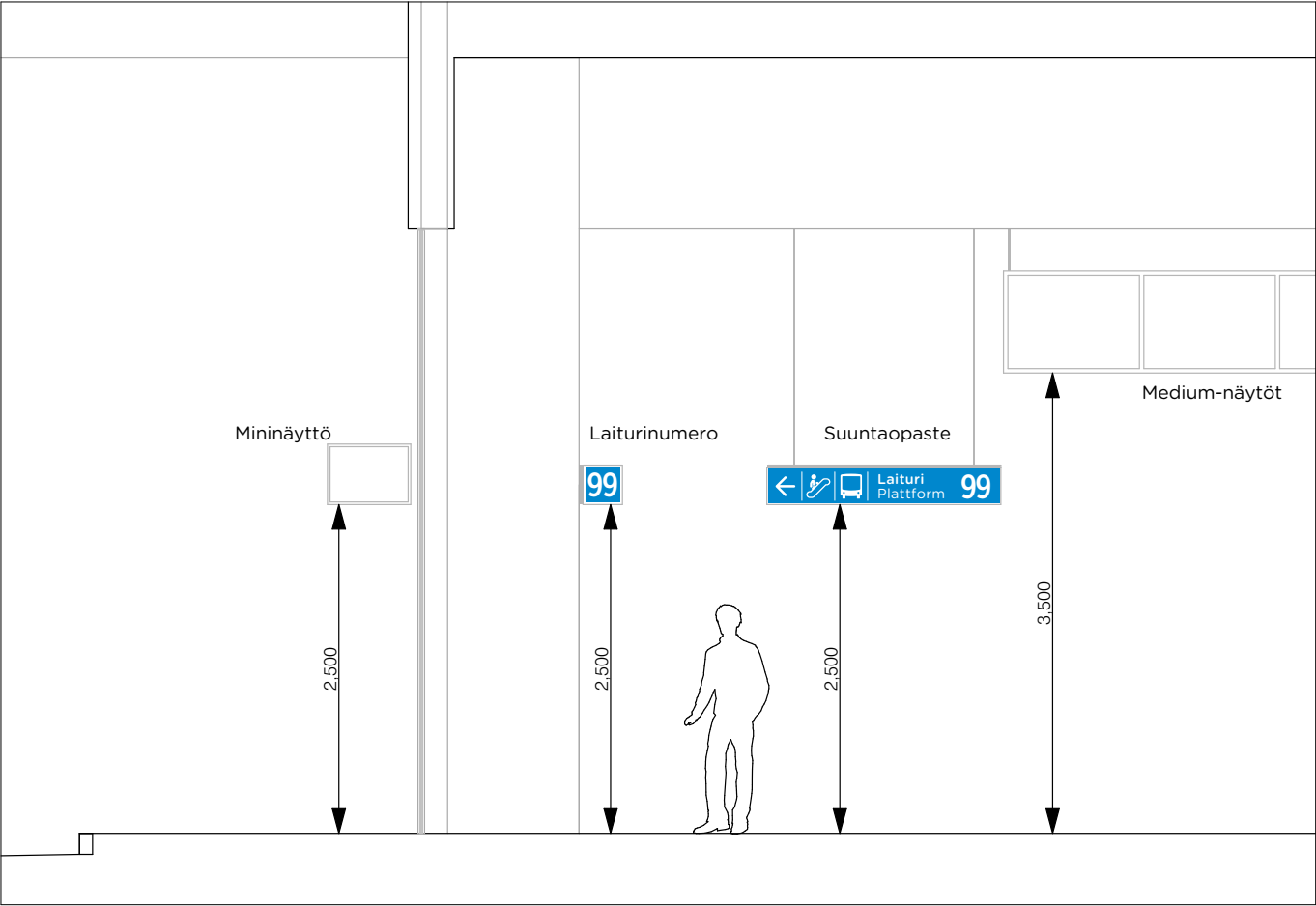
Liitteet

Liite 1. Sijoitusperiaatteet

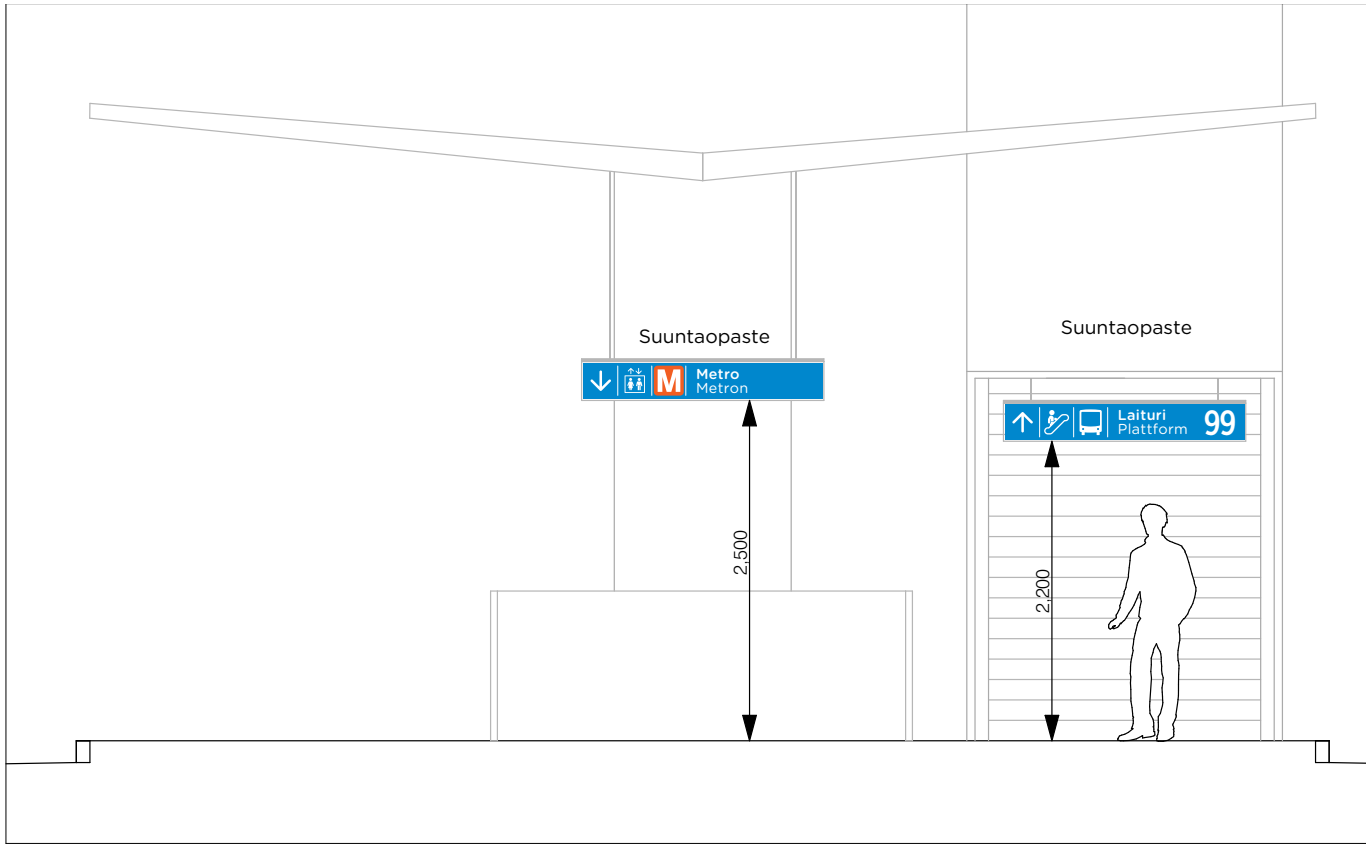
Liite 2. Sijoitusesimerkit

Liite 3. Mitoitukset ja piktogrammit

Laiturialueet

SISÄTERMINAALI

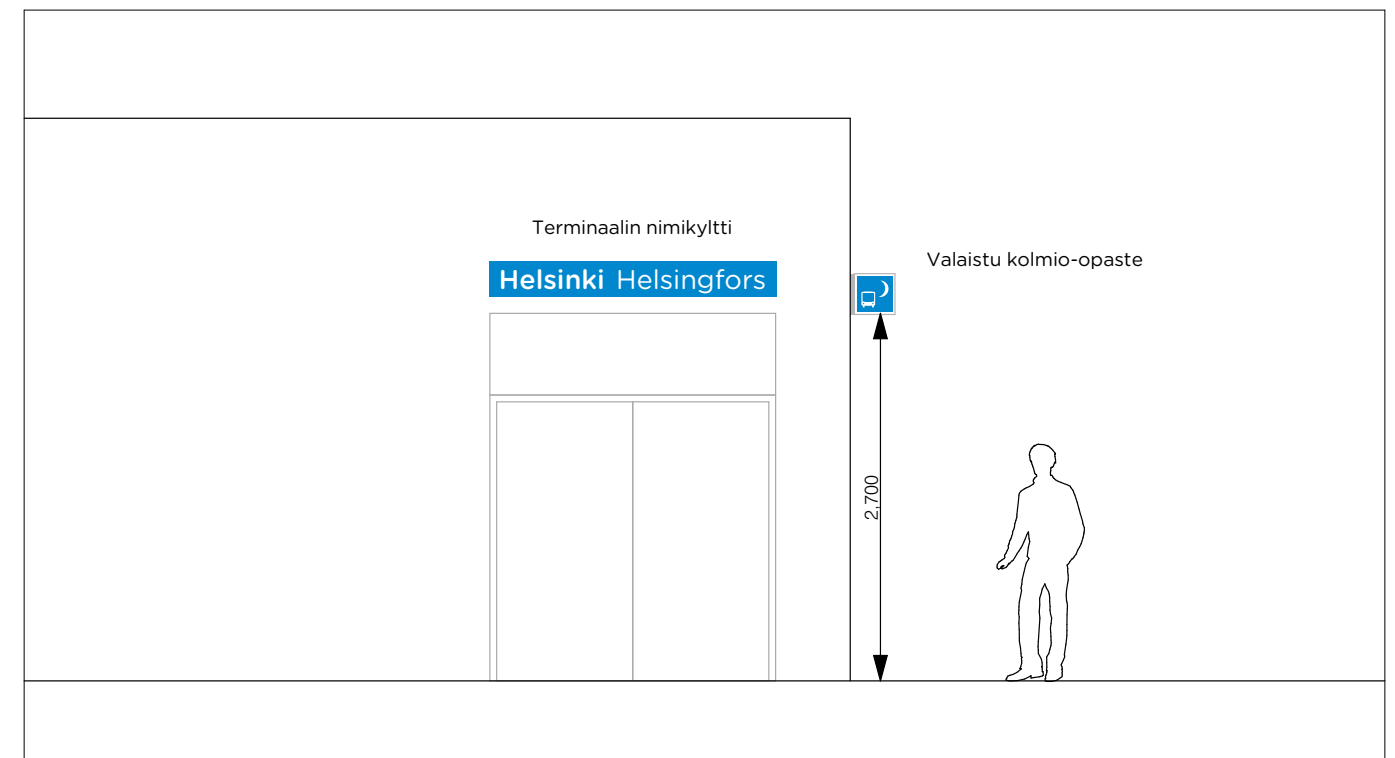
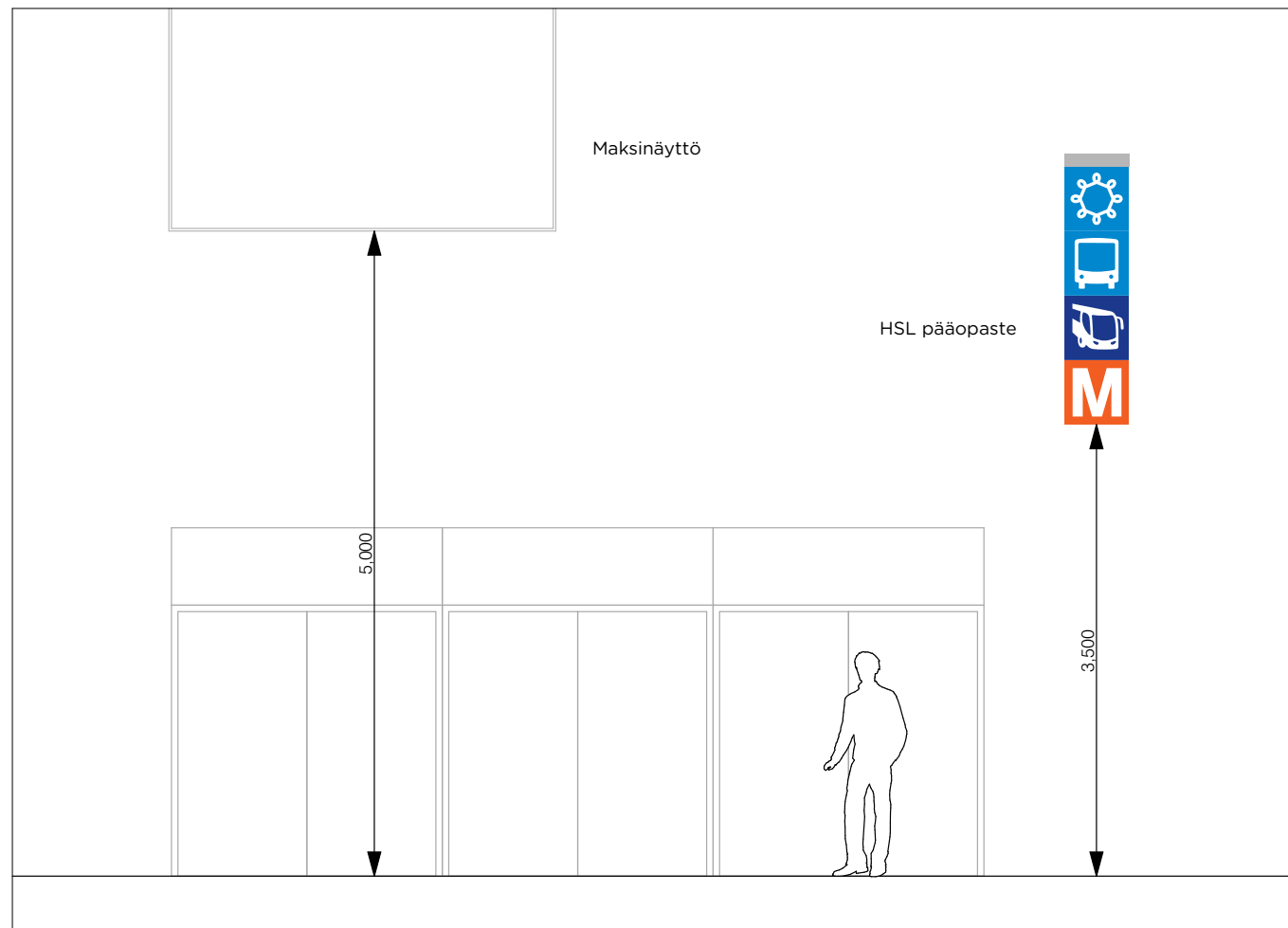
ULKOTERMINAALI

HSL:N OPASTUS TERMINAALEISSA

Liite 1. Opasteiden sijoitusperiaatteet
Laiturialueet

Sisäänkäyntien opasteet

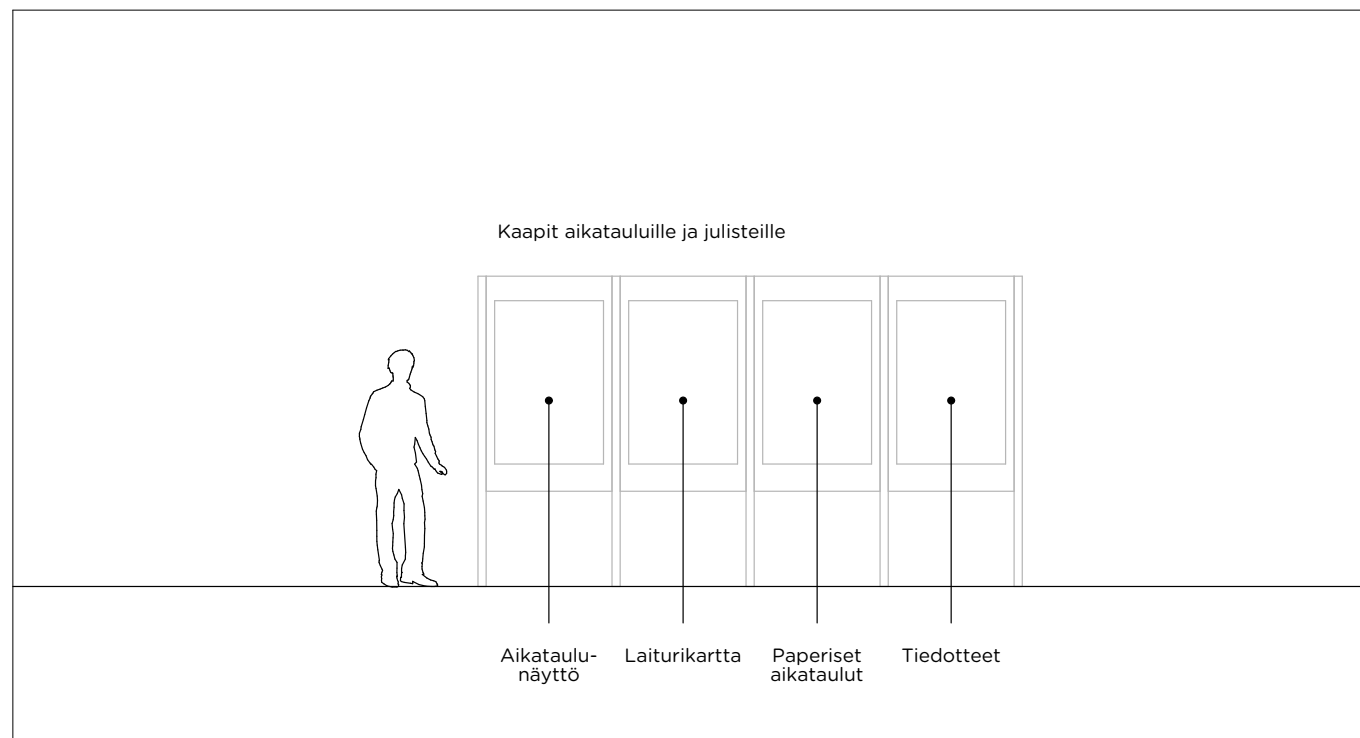
HSL:N OPASTUS TERMINAALEISSA

Liite 1. Opasteiden sijoitusperiaatteet
Sisäänkäyntien opasteet

23.3.2015

Info- ja lipunmyyntipisteet

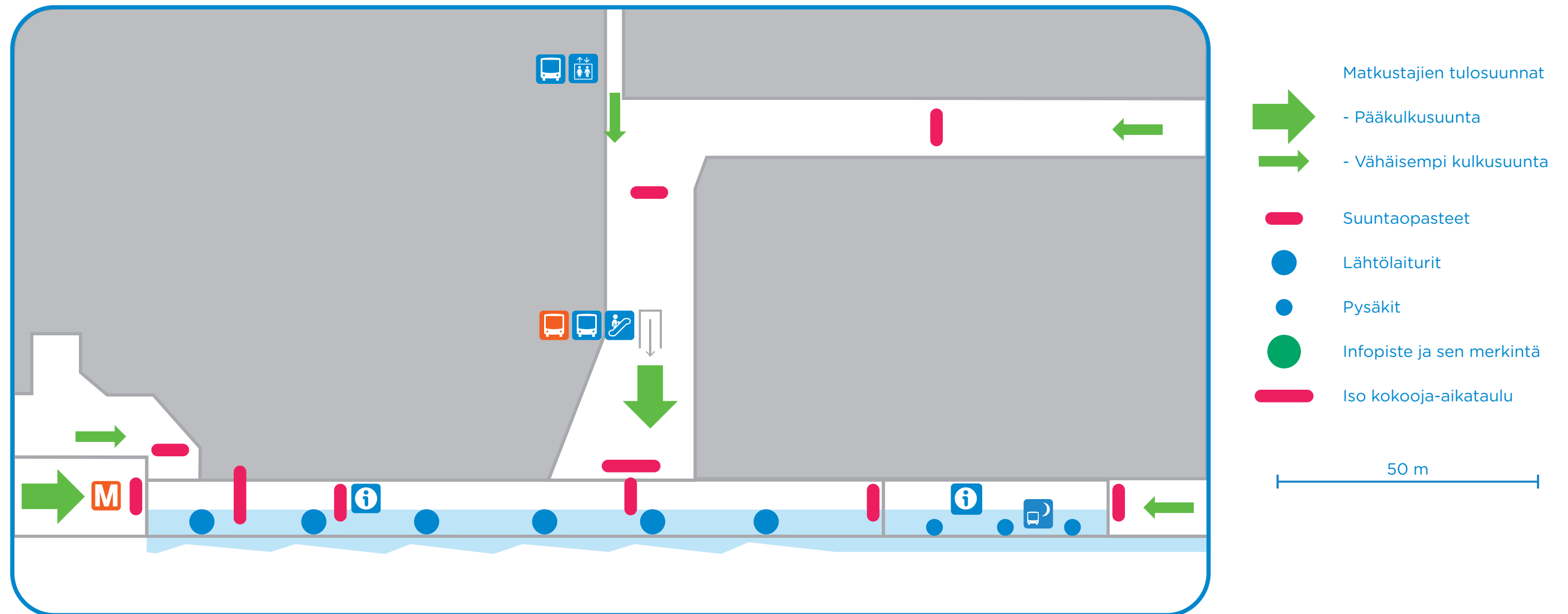
HSL:N OPASTUS TERMINAALEISSA

Liite 1. Opasteiden sijoitusperiaatteet
Info- ja lipunmyyntipisteet

23.3.2015

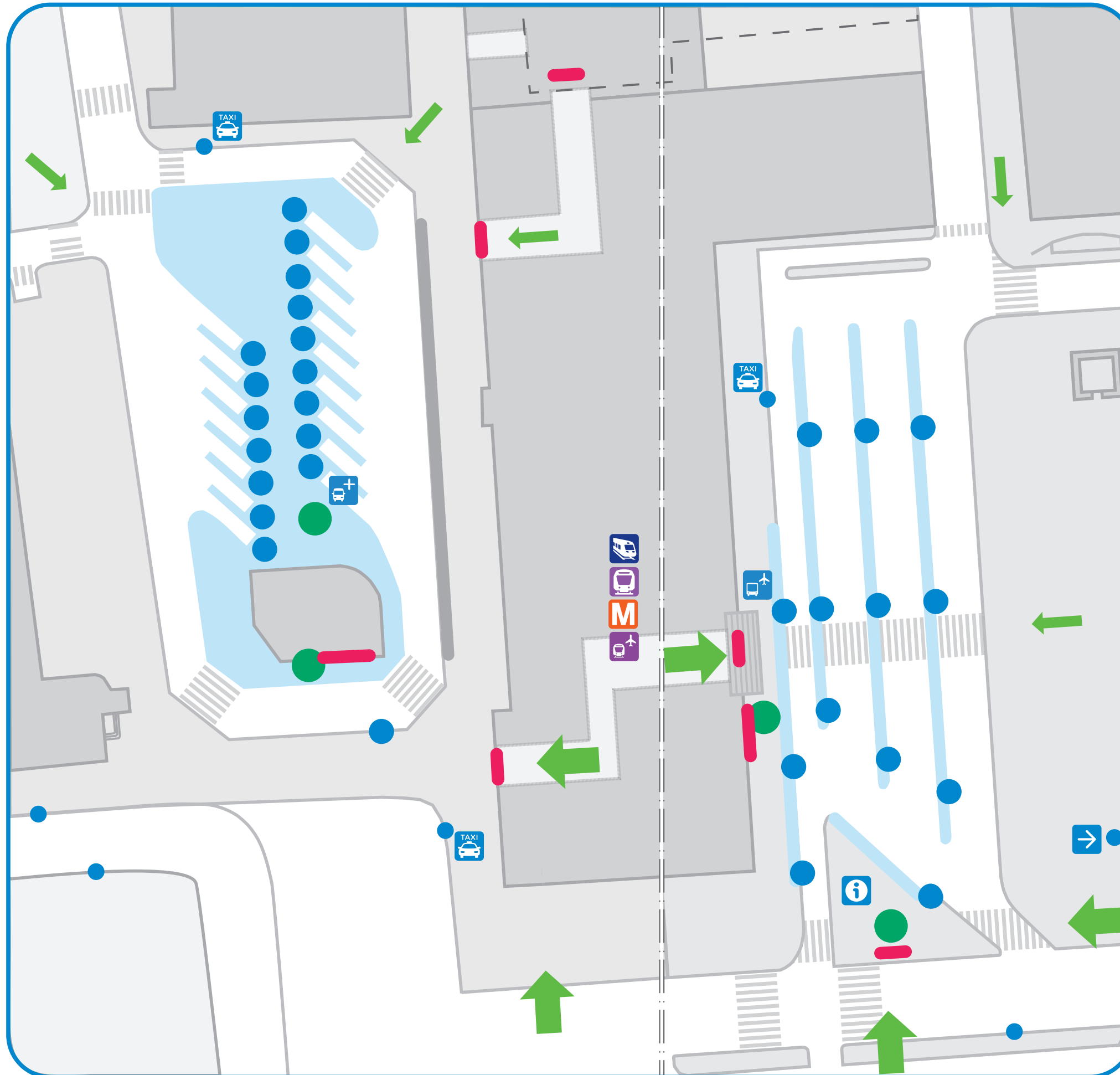
Sisäterminaali

HSL:N OPASTUS TERMINAALEISSA

Liite 2. Opasteiden sijoitus-esimerkit
Sisäterminaali

Keskikokoinen ulkoterminali

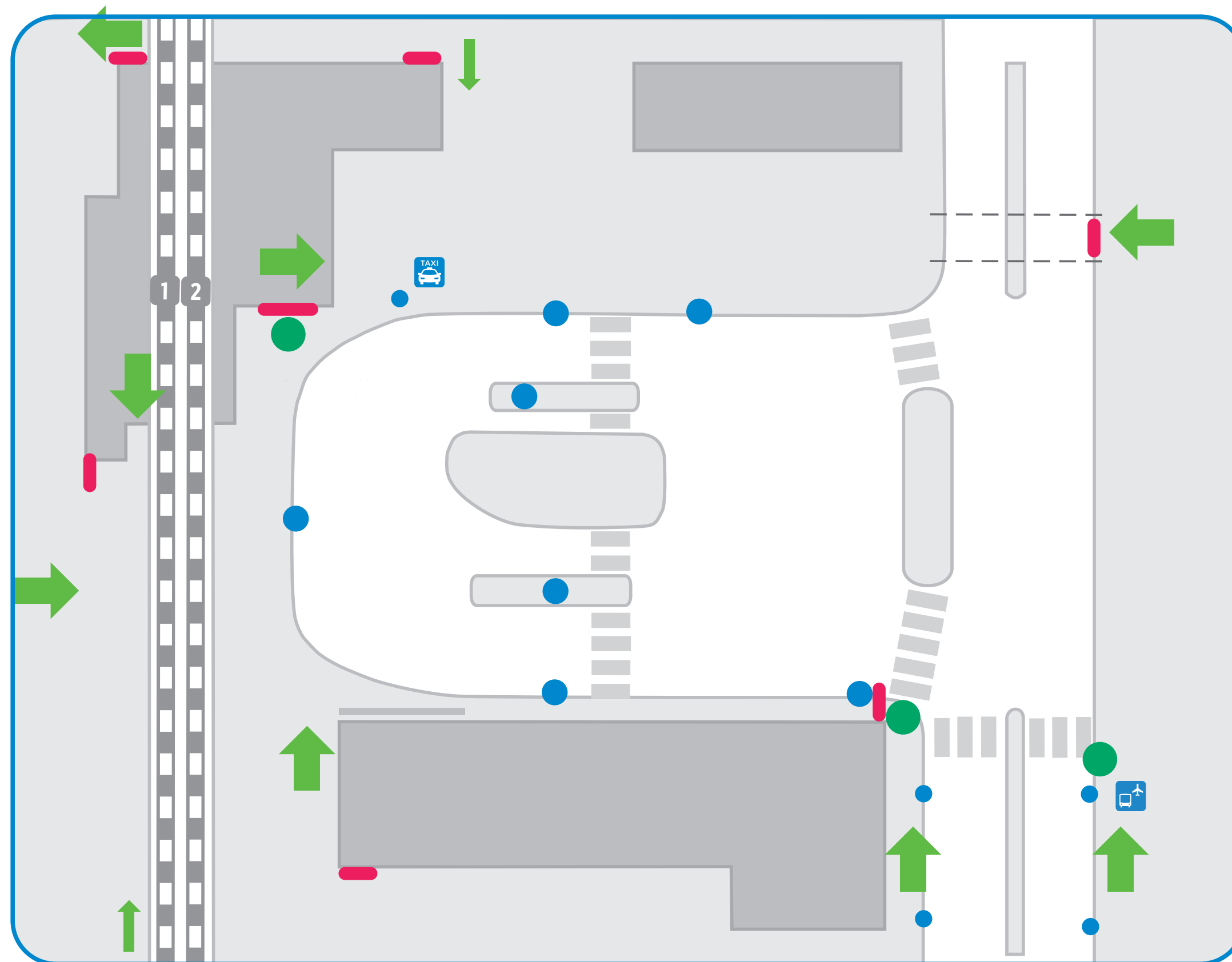

- Matkustajien tulosuunnat
 - Pääkulkusuunta
 - Vähäisempi kulkusuunta
 - Suuntaopasteet
 - Lähtölaiturit
 - Pysäkit
 - Infopiste ja sen merkintä
 - Iso kokooja-aikataulu
- 50 m

HSL:N OPASTUS TERMINAALEISSA

Liite 2. Opasteiden sijoitus esimerkit
Keskikokoinen ulkoterminali

Pieni ulkoterminaali

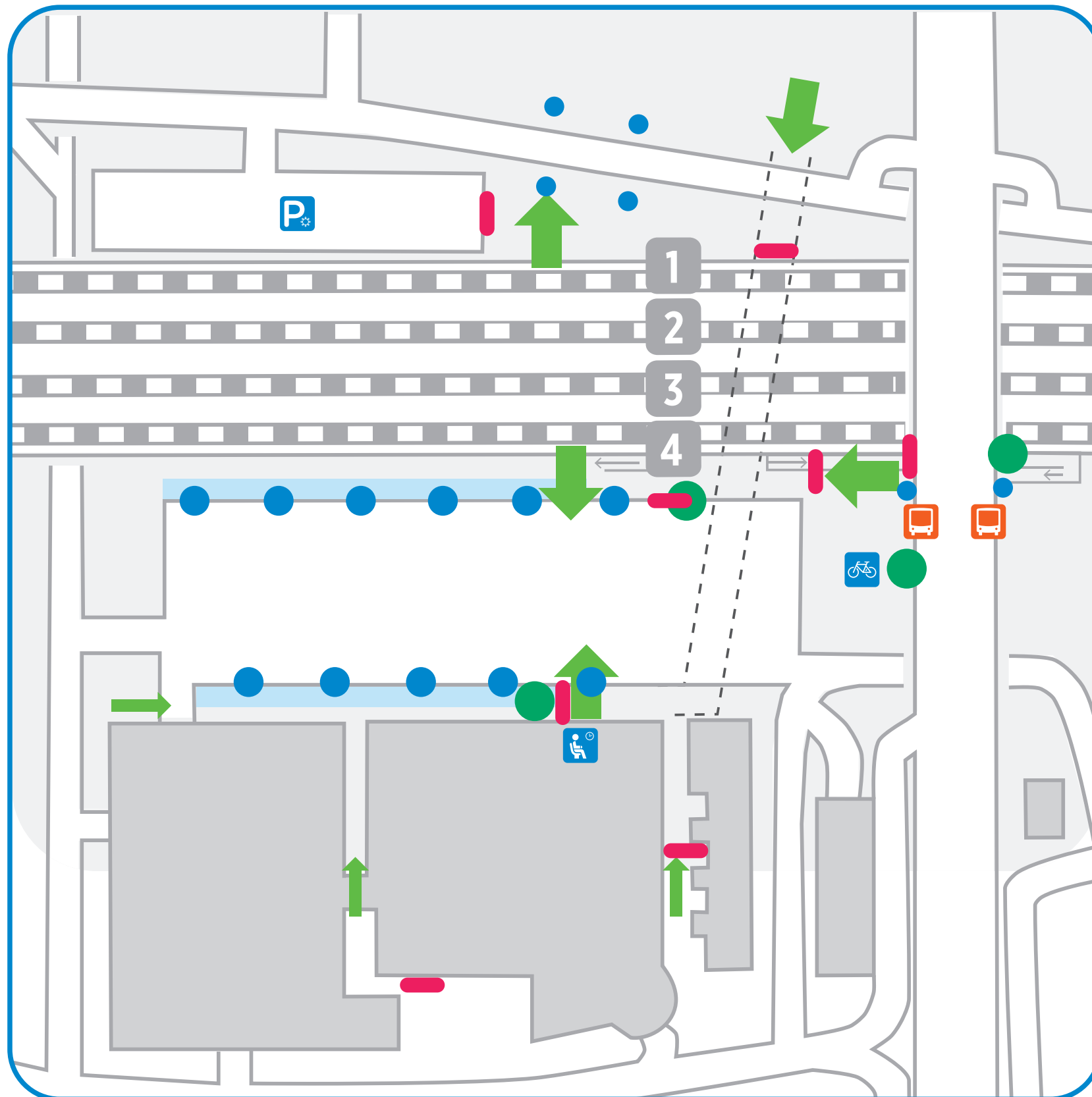

- Matkustajien tulosuunnat
 - Pääkulkusuunta
 - Vähäisempi kulkusuunta
 - Suuntaopasteet
 - Lähtölaiturit
 - Pysäkit
 - Infopiste ja sen merkintä
 - Iso kokooja-aikataulu
- 25 m

HSL:N OPASTUS TERMINAALEISSA

Liite 2. Opasteiden sijoitus-esimerkit
Pieni ulkoterminali

Suuri ulkoterminaali

HSL:N OPASTUS TERMINAALEISSA

Liite 2. Opasteiden sijoitus esimerkit
Suuri ulkoterminaali

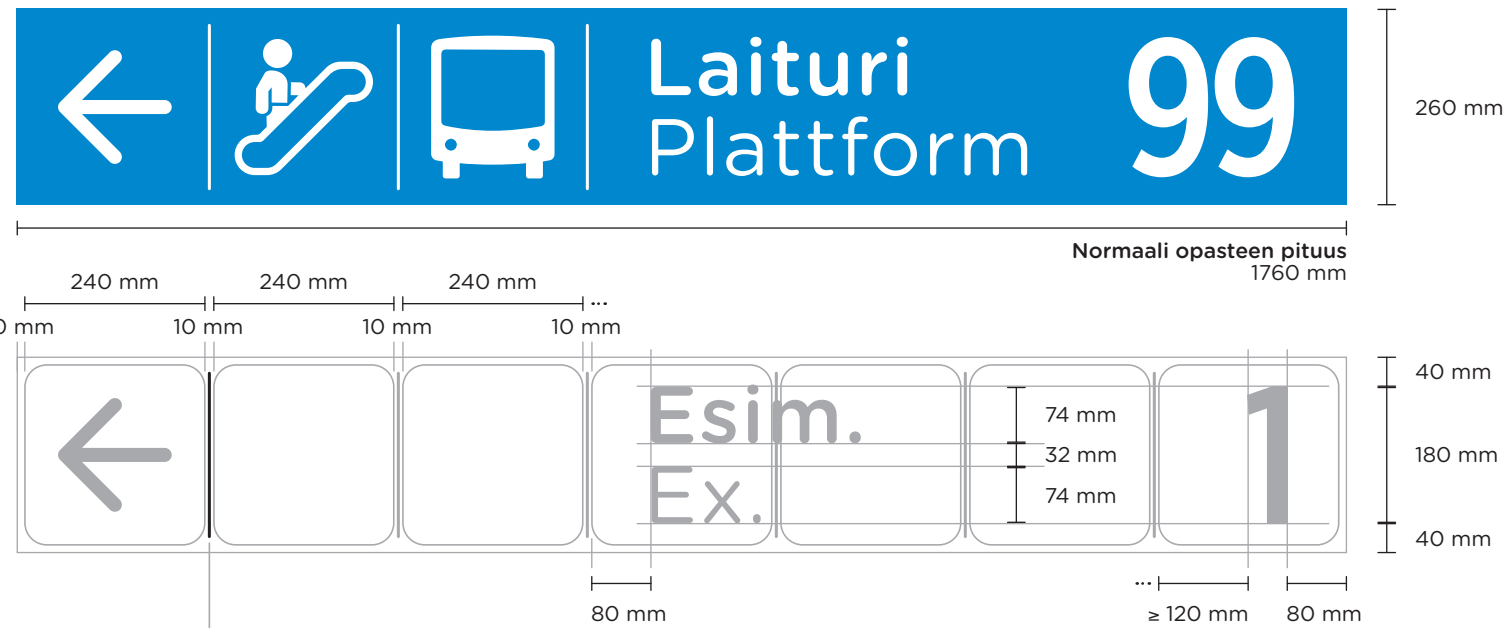

23.3.2015

Opasteiden mitoitus 1/2

A3, kuvien skaala 1:10

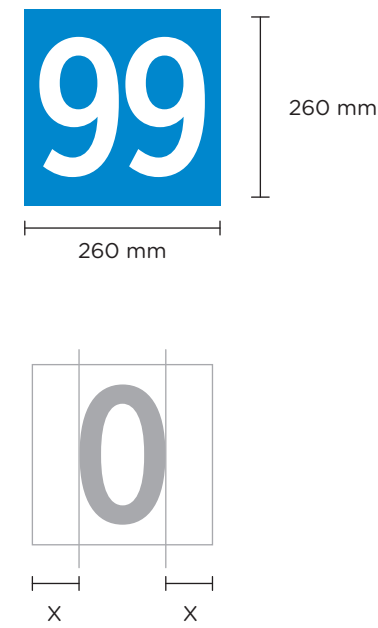
Normaali suuntaopaste kaksirivisellä tekstillä

1. Nuoli
Käytetään valmiita piktogrammin muotoon piirrettyjä HSL:n nuolia. | Viiva
Paksuus 4 mm
Pyöristetyt viivan päädyt | 2. Piktogrammit
240 x 240 mm | 3. Kaksirivinen opasteteksti
Ensisijainen kieli:
Gotham Rounded Medium 300 pt
(E-kirjaimen korkeus 74 mm)
Kirjainvälistys + 25

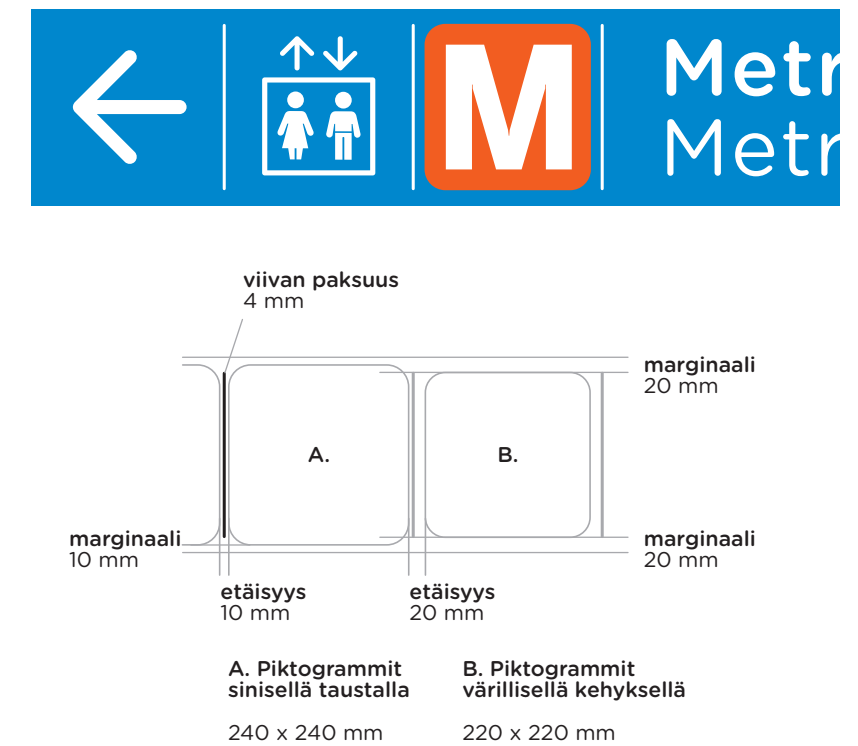
Muut kielet:
Gotham Rounded Book 300 pt
Kirjainvälistys + 25 | Laiturinumero suuntaopasteessa
Numero tasataan oikealle
Gotham XNarrow Medium 730 pt
(Numeron korkeus 180 mm)
Numeroiden välistys -40 |
|--|---|--|---|--|

Laituriopaste

Numero keskitetään neliöön
Välistys -40

Kaksi eri tapaa asetella piktogrammi

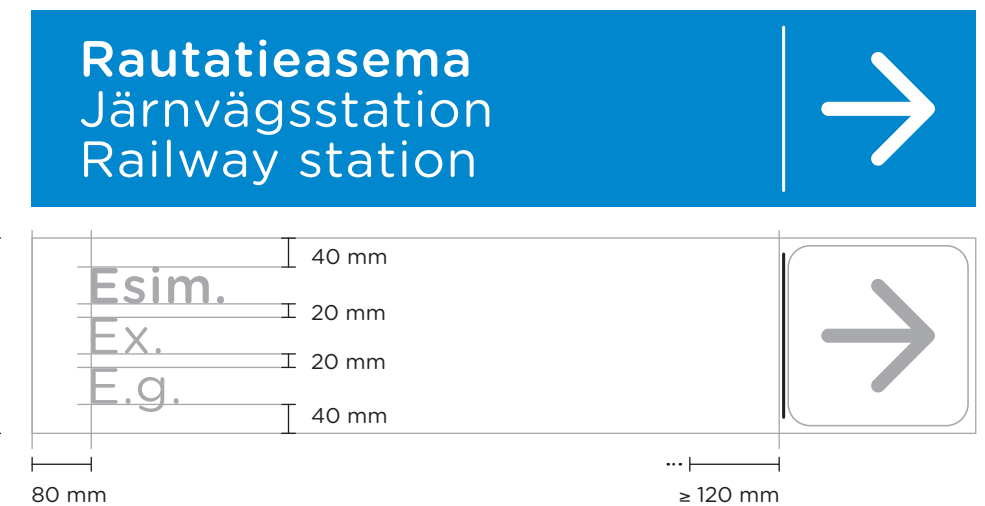
Terminaalin nimikyltti

Ensisijainen kieli:
Gotham Rounded Medium 562 pt
(E-kirjaimen korkeus 140 mm)
Kirjainvälistys = 0

Muut kielet:
Gotham Rounded Book 562 pt
Kirjainvälistys = 0

Suuntaopaste kolmerivisellä tekstillä

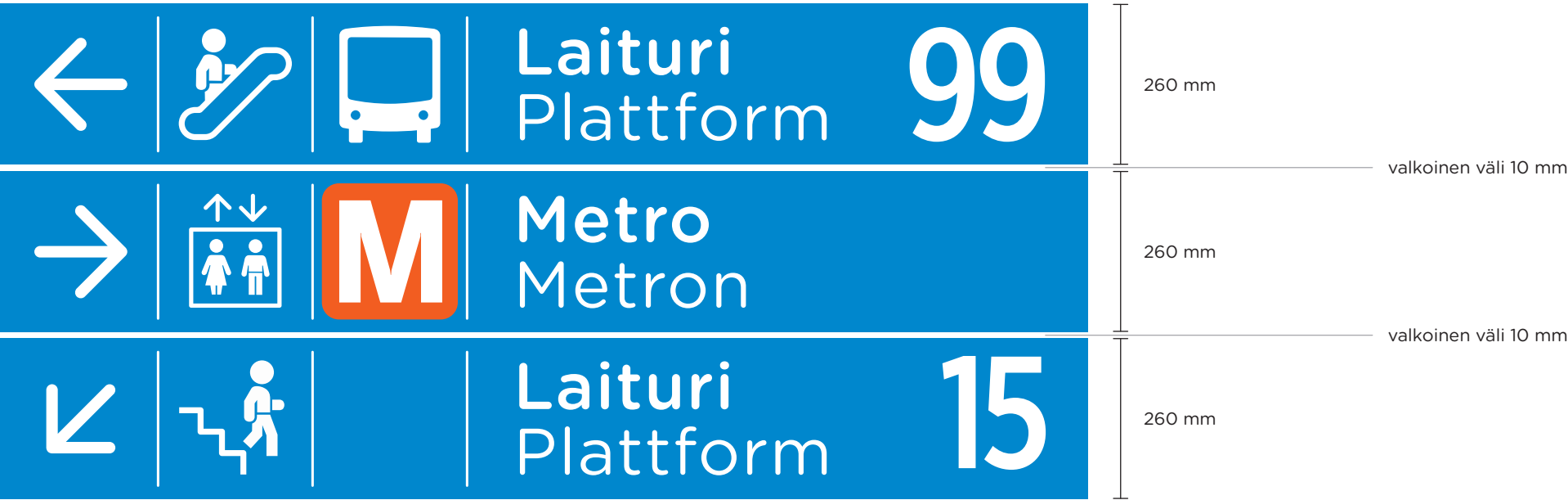
Ensisijainen kieli:
Gotham Rounded Medium 190 pt
(E-kirjaimen korkeus n 50 mm)
Kirjainvälistys + 25

Muut kielet:
Gotham Rounded Book 210 pt
Kirjainvälistys + 25

Opasteiden mitoitus 2/2

A3, kuvien skaala 1:10

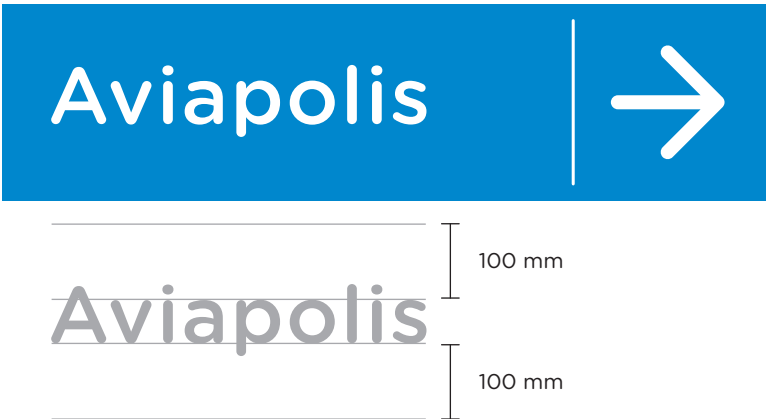
Normaali suuntaopaste kaksirivisellä tekstillä, uesampi opastettava kohde päällekkäin

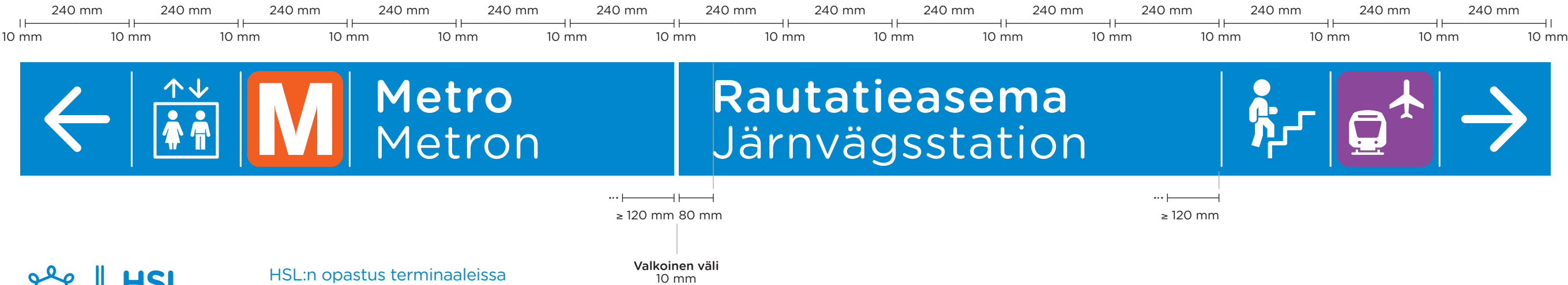
Terminaalin nimikyltti kahdessa rivissä

Pieni yksirivinen teksti opasteessa

Normaali suuntaopaste kaksirivisellä tekstillä, useampi opastettava suunta vierekkäin

Opasteissa käytettävät piktogrammit

Nuolet

1. Kulmanuoli ylös vasemmalle
2. Kulmanuoli ylös oikealle
3. Nuoli alas
4. Nuoli oikealle
5. Nuoli vasemmalle
6. Nuoli ylös tai eteenpäin
7. Vinonuoli alas oikealle
8. Vinonuoli alas vasemmalle
9. Vinonuoli ylös oikealle tai eteenpäin ja oikealle
10. Vinonuoli ylös vasemmalle tai eteenpäin vasemmalle

Yleiset

11. Hätälöskäynti
12. Hissi
13. Infopiste
14. Turisti-info
15. Esteetön pääsy
16. Portaat alas
17. Portaat ylös
18. Liukuportaat alas
19. Liukuportaat ylös
20. Miesten WC
21. Naisten WC
22. Invalidi WC
23. Naisten ja miesten WC
24. Odotustila
25. Parkkipaikka katoksella
26. Pyöräparkki katoksella
27. HSL liityntäpysäköinti
28. HSL lippuautomaatti
29. Taxi

Liikennevälineet

30. Bussi
31. Runkolinjabussi
32. Yöbussi
33. Lentokenttäbussi
34. Kutsuplus
35. Lähibussi
36. Metro
37. Lähijuna
38. Lentokenttäjuna
39. Raitiovaunu
40. Lautta
41. Kaukobussi
42. Kaukojuna

HSL:n julkaisuja X/2015
ISSN 1798-6176
ISBN 978-952-253-xxx-x (nid.)
ISSN 1798-6184
ISBN 978-952-253-xxx-x (pdf)

HSL Helsingin seudun liikenne
Opastinsilta 6A, Helsinki
PL 100, 00077 HSL
puh. (09) 4766 4444
etunimi.sukunimi@hsl.fi

HRT Helsingforsregionens trafik
Semaforbron 6 A, Helsingfors
PB 100 • 00077 HRT
tfn (09) 4766 4444
fornamn.efternam@hsl.fi